

METODICKÉ VYSVĚTLIVKY

Metodické vysvětlivky obsahují základní metodické informace k údajům obsaženým v této publikaci i pro tabulky mezikrajových srovnání, které jsou k dispozici v elektronické verzi této publikace na webu. Rozšířené mezikrajové srovnání, které kopíruje strukturu krajských ročenek, bylo vyčleněno do samostatné publikace s názvem Srovnání krajů v České republice (kód publikace 330205-20). Pro přehlednost jsou tabulky v tištěné publikaci číslovány v rámci kapitoly od jedničky a tabulky s mezikrajovým srovnáním jsou číslovány od 101. V závěru jsou uvedeny odkazy na podrobnější údaje, které je možné získat na internetu.

Z pohledu územního uspořádání jsou údaje vždy publikovány v územní struktuře platné v příslušném roce. K 1. lednu 2016 byl zrušen vojenský újezd Brdy a zmenšeno území ostatních vojenských újezdů. To se projevilo ve změně území několika krajů (okresů). Jednalo se však hlavně o přesun prázdných území, změny v počtu obyvatel nebyly významné. Od roku 2000 došlo k větším přesunům k 1. lednu 2005 mezi Krajem Vysočina a Jihomoravským krajem a mezi Moravskoslezským a Olomouckým krajem. K 1. lednu 2007 se změnilo území některých okresů. Podrobněji jsou územní změny popsány v kapitole 1. Základní charakteristika, okresy.

1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA, OKRESY

V dlouhodobých časových řadách je kladen důraz především na metodickou srovnatelnost dat. V celém období docházelo k řadě změn vyvolaných snahou státní statistiky o mezinárodní porovnatelnost metod a výsledků zjišťování. Rovněž organizační struktura hospodářství se postupně měnila. Pro správné posouzení dlouhodobého vývoje bylo proto nutno časové řady ukazatelů přepočítat na metodiku a organizační strukturu posledního publikovaného roku, tedy roku 2019. V průběhu let se mírně měnila také velikost některých krajů a okresů, tyto změny jsou podrobně zobrazeny v tabulce na konci této kapitoly. V časové řadě se údaje vždy vztahují k území kraje (okresu) platnému v příslušném roce. Všechny hodnotové ukazatele jsou vyjádřeny v běžných cenách, protože pro přepočet do stálých cen nejsou v regionálním členění k dispozici dostatečně relevantní údaje o cenovém vývoji ani ve výrobní, ani ve spotřební oblasti.

Pokud přepočet na srovnatelnou metodiku nebyl možný, je na to upozorněno v metodických poznámkách pod jednotlivými tabulkami, popřípadě je to vysvětleno v metodice jednotlivých kapitol. V této části tedy upozorňujeme pouze na změny, které se týkají srovnatelnosti dlouhodobých časových řad.

Údaje o **obyvatelstvu** do roku 2000 navazovaly na výsledky sčítání lidu k 3. březnu 1991, od roku 2001 na výsledky sčítání lidu k 1. březnu 2001 a od roku 2011 navazují na definitivní výsledky sčítání lidu k 26. 3. 2011. Na sčítání pak v daném desetiletí každoročně navazují demografické bilance (narození, zemřelí, přistěhovalí, vystěhovalí). Jsou v nich rovněž zahrnuti cizinci (v souladu s mezinárodními úmluvami).

V úseku **trh práce** je srovnatelnost údajů o počtu zaměstnanců a průměrných mzdách, které vycházejí z podnikových statistik, nepříznivě ovlivněna změnami hranice mezi většími (sledovanými) a menšími (nesledovanými) podniky. Tyto změny se promítají především ve vývoji počtu zaměstnanců, méně již ve vývoji průměrné měsíční mzdy. Vývoj souboru vykazujících jednotek byl následující:

- 2000–2001 – podniky s 20 a více zaměstnanci zapsané i nezapsané v obchodním rejstříku, všechny subjekty v peněžnictví a pojištnictví, všechny subjekty nepodnikatelské sféry, bez ozbrojených složek
- 2002–2019 – všechny subjekty, včetně dříve nepublikovaných částí rezortu Ministerstva vnitra a Ministerstva obrany

Od 1. ledna 2013 byl zaveden ukazatel **podíl nezaměstnaných osob**, jehož metodika je blíže vysvětlena v kapitole Trh práce. Srovnatelná časová řada je k dispozici od roku 2005. Používání ukazatele míra registrované nezaměstnanosti bylo rokem 2012 ukončeno.

V **zemědělství** jsou od roku 2002 (v souladu s normami Evropské unie) započítávány subjekty, jejichž hospodářství přesahuje tzv. „prahové hodnoty“. Menší zemědělská hospodářství byla zařazena do sektoru domácností jako hobby aktivity obyvatelstva a rozsah jejich aktivit není možné na regionální úrovni s dostatečnou spolehlivostí zjistit. Rovněž zpětný přepočet časových řad na srovnatelnou základnu není možný.

V **průmyslu** jsou srovnatelné pouze údaje od roku 1997, kdy jsou na regionální úrovni zpracovávána data za podniky se 100 a více zaměstnanci a sídlem na příslušném území. Ve **stavebnictví** jsou v dlouhodobé časové řadě uvedeny stavební práce podle místa stavby.

V **cestovním ruchu** jsou údaje od roku 2012 zjišťovány na základě výsledků projektu MMR Zkvalitnění informací o vybraných sektorech cestovního ruchu. Z toho důvodu nejsou údaje před rokem 2012 srovnatelné.

Ve **vzdělávání** není již možné střední stupeň vzdělávání jednoznačně členit podle jednotlivých typů škol (střední odborné školy, střední odborná učiliště). Ve všech typech škol jsou započtení žáci dříve samostatně vykazovaní ve speciálních školách.

Ve **zdravotnictví** je časová řada srovnatelná od roku 2000, kdy jsou uváděna zdravotnická zařízení všech rezortů. Není zde uvažováno s detašovanými pracovišti zdravotnických zařízení (na rozdíl od kapitoly 27). V počtech lékařů jsou od roku 2007 započítáváni též smluvní zaměstnanci.

V **sociálním zabezpečení** jsou srovnatelné údaje o počtu starobních důchodců a jejich důchodů od roku 2010 a data o sociálních službách od roku 2009. Změny jsou podrobně vysvětleny v příslušné kapitole.

Na konci kapitoly je vložen list s **přehledem změn území krajů a okresů** k 1. 1. 2016, a to v souvislosti se zrušením nebo zmenšením území vojenských újezdů. Obsahuje také přehled změn území krajů a okresů, ke kterým došlo k 1. 1. 2005 a k 1. 1. 2007.

2. ÚZEMÍ A PODNEBÍ

Úvodní tabulka obsahuje základní údaje o **území krajů a okresů České republiky**. Údaje o rozloze krajů a okresů k 31. 12. 2019 byly převzaty z oficiálních dat Českého úřadu zeměměřického a katastrálního v Praze.

Velikostní struktura obcí byla zpracována podle územně správního uspořádání k 31. 12. 2019.

Podnebí je prezentováno základními meteorologickými daty, která byla naměřena meteorologickými stanicemi na území kraje. Údaje z těchto stanic byly převzaty z Českého hydrometeorologického ústavu v Praze.

3. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Životní prostředí zahrnuje vše, co vytváří přirozené podmínky existence organizmů (včetně člověka) a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organizmy, ekosystémy a energie.

Podle zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je rozlišováno šest kategorií zvláště chráněných území.

Velkoplošná chráněná území

- o národní parky – rozsáhlá území jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam
- o chráněné krajinné oblasti – rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení

Maloplošná chráněná území

- o národní přírodní památky – přírodní útvar (i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk) menší rozlohy, nalezitelné nerostů či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů s národním či mezinárodním významem ekologickým, vědeckým či estetickým
- o národní přírodní rezervace – menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné v národním či mezinárodním měřítku
- o přírodní památky – obdobně jako národní přírodní památky, ale pouze s regionálním významem
- o přírodní rezervace – menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast

K 1. 3. 2017 došlo ke změně metodiky výpočtu souhrnných rozloh chráněných území. Rozlohy jsou od tohoto data vypočítávány z obvodových hranic chráněných území (místo dříve využívaných údajů z vyhlášek, kterými byla příslušná území stanovena).

Natura 2000 je soustava chráněných území, která vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Vytvoření soustavy Natura 2000 ukládají dva nejdůležitější právní předpisy EU na ochranu přírody (směrnice o ochraně volně žijících ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin). Do soustavy Natura 2000 spadají kategorie ptačí oblast a evropsky významná lokalita.

Výdaje na ochranu životního prostředí zahrnují investiční výdaje na pořízení dlouhodobého hmotného majetku a neinvestiční náklady, které se vztahují k aktivitám na ochranu životního prostředí. **Dlouhodobý hmotný majetek** (DHM) na ochranu životního prostředí představuje sumu výdajů, které vykazující jednotky vynaložily na pořízení DHM (koupí nebo vlastní činností), spolu s celkovou hodnotou DHM získaného formou bezúplatného nabytí, nebo převodu podle příslušných legislativních předpisů, nebo přeřazením z osobního užívání do podnikání. **Neinvestiční náklady** na ochranu životního prostředí zahrnují mzdové náklady, platby nájemného, energie a ostatní materiál a platby za služby, u kterých je hlavním účelem ochrana životního prostředí.

Ekonomické přínosy z aktivit na ochranu životního prostředí jsou tržby z prodeje služeb na ochranu životního prostředí, tržby z prodeje vedlejších produktů a úspory z využití vedlejších produktů vzniklých při činnostech spojených s ochranou životního prostředí.

Emisemi se rozumí znečišťující látky různého skupenství, které se uvolňují do ovzduší. Uvádějí se v kilogramech zahodinu nebo v tunách za rok. Množství uvedených znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší je vykazováno v **Registru emisí a stacionárních zdrojů** (REZZO). V tabulkách jsou údaje členěny podle druhu zdrojů na REZZO 1–3 (stacionární zdroje znečišťování) a REZZO 4 (mobilní zdroje znečišťování, zejména silniční motorová vozidla, železniční kolejová vozidla, plavidla a letadla).

V roce 2018 byla emisní bilance za období 1991–2017 sestavena nově, a to s promítnutím řady metodických změn. Nejdůležitějšími změnami bylo použití mezinárodní metodiky COPERT 5 pro odhady emisí ze silniční dopravy a využití výsledků statistického šetření ČSÚ ENERGO 2015 pro odhad emisí ze spalování v domácnostech. Vzhledem k nové metodice publikované údaje zásadně mění data zveřejněná v předchozích letech.

Odpadem je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit.

Komunálním odpadem se dle Rozhodnutí Komise č. 753/2011/EU rozumí odpad z domácností a podobný odpad. Odpadem z domácností je odpad vyprodukovaný v domácnostech a podobným odpadem se rozumí odpad, který je ve své podstatě a složení srovnatelný s odpadem z domácností, s výjimkou odpadu z výroby a odpadu ze zemědělství a lesnictví.

Obor vodovodů a kanalizací zahrnuje vodohospodářské činnosti související se správou a provozem vodovodů a kanalizací, tj. zajišťování dostatečného množství kvalitní pitné vody a zajišťování odvádění odpadních vod a jejich čištění. **Vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu** zahrnují vodovody a kanalizace zřízené a provozované ve veřejném zájmu. **Voda vyrobená** zahrnuje vodu fakturovanou a vodu nefakturovanou. Součet údajů za vodu fakturovanou a nefakturovanou se může lišit od množství vody vyrobené o vodu převzatou od jiných organizací, popř. o vodu předanou jiným organizacím.

Od roku 2014 platí upřesněná definice splaškových vod a vody fakturované domácnostem v důsledku změny vyhlášky č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích.

Od roku 2013 jsou do **vypouštěných odpadních vod do kanalizace** kromě splaškových, průmyslových a ostatních vod zahrnuty také **zpoplatněné srážkové vody**.

Za **čistírnu odpadních vod (ČOV)** se považují objekty a zařízení sloužící k čištění odpadních vod s mechanickým, biologickým, příp. dalším stupněm čištění. Za ČOV se nepovažují zařízení pro hrubé předčištění odpadních vod (česla, lapače písku, lapače oleje apod.), septiky, žumpy a jednoduchá zařízení s mechanickou funkcí, která nejsou pravidelně sledována a obsluhována.

Kapacita ČOV je uvedena jako projektovaná kapacita čistíren v m³/den. Vyšší kapacita než projektovaná se uvádí tehdy, když provedená intenzifikační opatření byla schválena vodoprávním úřadem.

4. OBYVATELSTVO

Údaje o počtu a složení obyvatelstva jsou získávány ze sčítání lidu, na něž navazují každoroční statistické bilance dat o narozeních, sňatcích, rozvodech, úmrtích a stěhování. Zdrojem dat jsou statistická hlášení z matrik, pokud není uvedeno jinak. Územní členění dat v této kapitole odpovídá územní struktuře platné k 1. 1. příslušného roku.

Veškeré údaje se týkají všech obyvatel s trvalým bydlištěm na uvedeném území, a to bez ohledu na státní občanství. Od roku 2001 (v návaznosti na sčítání lidu, domů a bytů 2001) údaje zahrnují také cizince s vízy k pobytu nad 90 dní a cizince s přiznaným azylem. Od 1. 5. 2004 jsou zahrnuti také občané zemí EU s přechodným pobytem na uvedeném území a občané třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu na uvedeném území ČR.

Střední stav obyvatelstva vyjadřuje počet obyvatel daného území bilancovaný k 1. 7. sledovaného roku. **Přirozený přírůstek/úbytek** obyvatel je rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem zemřelých osob. **Celkový přírůstek/úbytek** obyvatel je součtem přirozeného přírůstku/úbytku a přírůstku/úbytku stěhování. **Stěhování** se rozumí změna trvalého bydliště či dlouhodobého pobytu osoby přes hranice uvedeného území. Data o stěhování přebírá ČSÚ z informačních systémů Ministerstva vnitra a Ředitelství služby cizinecké policie.

Narození jsou započtení do kraje (okresu) pobytu matky v době porodu. **Průměrný věk matky** při narození dítěte je vypočítán z rozložení absolutních počtů narozených podle věku matky. **Úhrnná plodnost** udává průměrný počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě za předpokladu, že by míry plodnosti podle věku, zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce, zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné.

Tabulky o **potratech** jsou zpracovány ze souboru individuálních dat, který ČSÚ přebírá od Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS). **Úhrnná potratovost** je průměrný počet potratů, které by připadly na jednu ženu za předpokladu, že by míry potratovosti podle věku, zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce, zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné.

Mrtvorozenost je počet mrtvě narozených dětí připadající na 1 000 narozených celkem. **Kojenecká úmrtnost** je počet dětí zemřelých před dosažením věku 1 roku na 1 000 živě narozených dětí. **Novorozenecká úmrtnost** je počet dětí zemřelých před dosažením věku 28 dnů na 1 000 živě narozených.

Údaje o **zemřelých podle příčin smrti** jsou tříděny podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění 10. decenální revize (MKN-10), platné od 1. 1. 1994. Od roku 2013 jsou údaje o příčinách smrti přebírány prostřednictvím ÚZIS z Listu o prohlídce zemřelého.

Index stáří je poměr počtu osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let. **Naděje dožití** udává počet let, které má naději ještě prožít osoba právě x-letá při zachování řádu úmrtnosti sledovaného období daného úmrtnostní tabulkou. S ohledem na vyloučení nahodilých výkyvů jsou úmrtnostní tabulky pro kraje zpracovány za dvouletá období a pro okresy za pětiletá období. Naděje dožití uvedená v tab. 4-1. pro daný rok odpovídá naději dožití za období končící daným rokem (např. ve sloupci 2019 je uvedena naděje dožití v kraji v období 2018–2019).

Sňatky jsou započítány do příslušného území podle místa pobytu ženicha. **Průměrný věk** při sňatku a průměrný věk při prvním sňatku je vypočítán z rozložení absolutních počtů sňatků podle věku snoubence. **Rozvody** jsou územně tříděny podle posledního společného bydliště manželů; zdrojem dat je informační systém Ministerstva spravedlnosti. **Průměrný věk** při rozvodu je vypočítán z rozložení absolutních počtů rozvodů podle věku muže/ženy.

Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky.

V tabulkách 4-11. a 4-12. jsou do celkového počtu cizinců řazeni cizinci s trvalým pobytem, občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci s pobytem přechodným, občané tzv. třetích zemí s dlouhodobým pobytem, příp. s dlouhodobými vízy. Údaje pocházejí z evidence Ředitelství služby cizinecké policie.

5. MAKROEKONOMICKÉ UKAZATELE

Regionální účty, nejvýznamnější zdroj regionálních makroekonomických ukazatelů, jsou regionální obdobou národních účtů. Vycházejí z ročních národních účtů sestavených pro Českou republiku, metodicky odpovídají Evropskému systému účtů (**ESA 2010**) a důsledně dodržují pravidla a doporučení platná pro členské země Evropské unie, tzn., že jsou s nimi srovnatelné – harmonizované.

V souladu s metodikou ESA 2010 jsou ukazatele zjišťovány **pracovištní metodou**, to znamená, že ukazatele za podniky jsou alokovány do regionů podle skutečného místa působení jednotky. Hrubá přidaná hodnota za organizace, které působí ve více krajích, je alokována na základě objemu mzdových prostředků vyplacených zaměstnancům v jednotlivých krajích. Ukazatele účtů domácností se vztahují k místu **bydliště domácností**.

Hrubý domácí produkt (HDP) je klíčovým ukazatelem vývoje ekonomiky. Představuje souhrn přidaných hodnot jednotlivých institucionálních sektorů nebo jednotlivých odvětví v činnostech považovaných dle ESA za produktivní (tj. včetně služeb tržní i netržní povahy) a čistých daní na produkty (je tedy vyjádřen v kupních cenách). Z hlediska užití je HDP roven souhrnu konečné spotřeby (domácností, vlády a neziskových organizací sloužících domácnostem), tvorby hrubého kapitálu (fixního kapitálu a salda zásob a čistého pořízení cenností) a salda zahraničního obchodu.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) představuje souhrn přidaných hodnot jednotlivých odvětví (tj. HDP bez čistých daní na produkty, jež nelze rozdělit mezi jednotlivá odvětví). Odvětvová struktura je uspořádána podle klasifikace CZ-NACE, která je obsahově shodná s evropskou klasifikací NACE Rev. 2.

Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) obsahuje hodnotu pořízení hmotného i nehmotného investičního majetku (koupeného, bezúplatně převzatého nebo vyrobeného ve vlastní režii), sníženou o hodnotu jeho prodeje a hodnotu majetku předaného bezúplatně. Patří sem i pořízení formou finančního leasingu. Cílem pořízení je vždy využívat tento investiční majetek při produktivní činnosti, včetně bydlení v obydlí jeho vlastníka. Fixním kapitálem jsou pouze aktiva používaná ve výrobě po dobu delší než jeden rok. Patří sem rovněž např. předměty pro vojenské účely, výdaje na výzkum a vývoj apod.

Čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD) představuje částku, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory ve formě finančních aktiv a na akumulaci hmotných a nehmotných aktiv. Disponibilní důchod je výsledkem tvorby a rozdělení důchodů a je bilanční položkou účtu druhotného rozdělení důchodů.

Pro potřeby mezinárodního srovnání jsou vybrané **ukazatele přepočteny** do měnové jednotky euro a do standardu kupní síly PPS (Purchasing Power Standard), a to dle koeficientů vydávaných Evropským statistickým úřadem (Eurostat).

Regionální makroekonomické ukazatele jsou revidovány v souladu s revizemi ročních národních účtů. Aktuální údaje zahrnují výsledky mimořádné revize ročních národních účtů v roce 2020, která se týkala celé časové řady. Údaje za rok 2019 vycházejí z notifikační verze ročních národních účtů.

6. MÍSTNÍ ROZPOČTY

Kapitola obsahuje vybrané údaje o příjmech a výdajích krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí. Data jsou přebírána z Ministerstva financí, které potřebné údaje zpracovává z účetních a finančních výkazů jednotlivých územních celků.

Příjmy a výdaje jsou uváděny po **konsolidaci**, tj. po úpravě, odstraňující položky, které nejsou přímou součástí hospodaření, a duplicit.

7. CENY

Údaje o **cenách vybraných druhů nemovitostí** jsou čerpány z dat Ministerstva financí. Zdrojem jsou přiznání k dani z nabytí (převodu) nemovitých věcí, která jsou povinni podávat noví vlastníci (kupující) nemovitostí příslušným finančním úřadům do konce třetího kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž byl zapsán vklad práva do katastru nemovitostí. Založení databáze cenových informací na finančních úřadech bylo zahájeno zpracováním dat z daňových přiznání v roce 1998 podle vyhlášky č. 279/1997 Sb. Databáze celoplošně postihuje transakce na trhu nemovitostí a vychází z reálných (přiznaných) cen. Vzhledem k dodatečným přepočtům dat z administrativních zdrojů nelze srovnávat údaje z jednotlivých roků, publikované v předcházejících ročenkách.

Ceny zemědělských výrobků se sledují v síti vybraných zemědělských výrobců. Jsou to převážně nominální ceny vybraných zemědělských výrobků podle hlavních (specifikovaných) jakostí. Průměrné měsíční ceny sledovaných výrobků se vypočítávají prostým aritmetickým průměrem z vykázaných cen jednotlivých výrobců.

8. ŽIVOTNÍ PODMÍNKY

Na základě členství v Evropské unii provedl Český statistický úřad další ročník výběrového šetření EU-SILC o příjmech a životních podmínkách domácností pod názvem „**Životní podmínky 2019**“. Cílem tohoto šetření je dlouhodobě získávat srovnatelná data o sociální situaci domácností, která jsou díky jednotné metodice porovnatelná i s dalšími zeměmi EU.

Šetření je realizováno jako čtyřletý rotační panel, každoročně se obmění zhruba čtvrtina domácností. Výsledky šetření jsou vzhledem k velikosti výběrového souboru reprezentativní jen do úrovně krajů. **Při interpretaci a analýze výsledků šetření je třeba mít neustále na paměti, že jsou zatíženy určitou statistickou chybou** (výběrovou i nevýběrovou). Více informací (např. tabulky s odhadem 95% intervalu spolehlivosti, ze kterých je patrný interval, ve kterém s 95% pravděpodobností leží skutečná hodnota odhadované charakteristiky), lze najít spolu s podrobnou metodikou v publikaci Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2019 na internetových stránkách www.czso.cz v sekci Statistiky pod odkazem Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností.

Do šetření byly zahrnuty všechny osoby, které v době šetření měly ve vybraném bytě obvyklé bydliště, a to včetně osob dočasně nepřítomných. Toto se vztahovalo i na cizí státní příslušníky a podnájemníky. **Hospodařící domácnost** tvoří jedinec nebo skupina osob, které spolu trvale žijí a společně hradí náklady na své potřeby. Údaje za hospodařící domácnosti se zpravidla přepočítávají na průměry za osobu nebo spotřební jednotku. Přepočet na spotřební jednotky přitom bere v úvahu velikost a demografické složení domácnosti. Výpočet těchto jednotek je konstruován tak, aby odrážel úspory z počtu ve vícečlenných domácnostech – tj. úspory na nákladech na předměty a služby, které slouží většímu počtu členů domácnosti (domácí spotřebiče, elektřina apod.). Standardní stupnice OECD přiřazuje první dospělé osobě v domácnosti váhu 1,0, dalším osobám starším 13 let váhu 0,7 a dětem do 13 let včetně váhu 0,5. V modifikované EU škále jsou více zohledněny úspory z počtu, váhy pro výše uvedené skupiny osob jsou 1,0 – 0,5 – 0,3.

Příjmy osob a domácností jsou zjišťovány vždy za kalendářní rok předcházející šetření. **Hrubé peněžní příjmy** zahrnují veškeré pracovní příjmy (ze závislé činnosti i z podnikání), sociální příjmy a všechny další druhy pravidelných i jednorázových příjmů přiznaných pro domácnosti i jejich jednotlivé členy. **Čistý peněžní příjem** domácnosti byl získán po odečtení příslušných částek na zdravotní a sociální pojištění a daň z příjmů. Do celkového čistého příjmu domácnosti byly započteny naturální příjmy, které tvoří spotřeba produkce z vlastního hospodářství nebo podniku a naturální požitky zaměstnanců (např. příspěvky na stravování).

Hranice pro **kvintilové rozdělení domácností** podle čistého peněžního příjmu na osobu byly vypočteny z úhrnu za všechny domácnosti ČR. Do takto vymezených pěti příjmových skupin byly zařazeny odpovídající domácnosti a jejich členové za jednotlivé kraje.

9. TRH PRÁCE

Zdrojem informací o trhu práce (tab. 9-1. až 9-7. a 9-101., 9-102.) zjišťovaných šetřením v domácnostech respondentů je **Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)**. Metodika ukazatelů zjišťovaných VŠPS koresponduje s definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce (ILO), takže data mohou sloužit jako základ pro přímou mezinárodní srovnatelnost charakteristik trhu práce v různých zemích. Zároveň je respektována prováděcí metodika Eurostatu, která poskytuje výklad náplně konkrétních charakteristik trhu práce.

Výběrový soubor zahrnuje necelých 23 tis. **náhodně vybraných bytů** na území celé České republiky (přes 0,6 % všech trvale obydlených bytů). Šetření podléhají všechny osoby obvykle bydlící ve vybraném bytě bez ohledu na druh jejich pobytu. Soubor vybraných bytů je v průběhu šetření obměňován. Každé čtvrtletí je do výběru zařazeno 20 % nově vybraných bytů, které jsou po pěti čtvrtletích z panelu vyřazeny.

Pro šetřené charakteristiky každého respondenta je rozhodujícím kritériem jeho skutečná aktivita na trhu práce v referenčním týdnu. Jestliže respondent uvedl, že v tomto týdnu odpracoval alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, je striktně podle metodiky ILO klasifikován jako osoba v zaměstnání.

Ve všech tabulkách jsou v jednotlivých letech uváděny průměrné roční údaje.

Spolehlivost údajů zjištěných výběrovým šetřením klesá se snižující se velikostí vzorku. Roční průměry menší než 3 000 osob se považují za údaje s nízkou spolehlivostí a roční údaje menší než 500 osob nejsou publikovány vůbec, jejich relativní směrodatná odchylka je vyšší než 50 % (místo nich je v tabulkách tečka). Pro všechny údaje získané z výběrového šetření lze konstruovat 95% interval spolehlivosti, tedy interval, v němž s 95% pravděpodobností leží skutečná hodnota odhadovaného ukazatele. Velikost intervalu je ovlivněna jak četností zjišťované charakteristiky v rámci jednotlivých krajů, tak i velikostí výběrového souboru v rámci kraje.

Zdrojem údajů o **počtu zaměstnanců** (ve fyzických osobách) a **průměrných hrubých měsíčních mzdách v letech 2016 až 2018** (tab. 9-8., 9-9., 9-103. a 9-104.) jsou výsledky zpracování **ročních statistických výkazů**. Zahrnují všechny ekonomické subjekty, a to bez ohledu na počet zaměstnanců. Územní třídění dat do krajů je získáváno přímo od vykazujících jednotek a je provedeno podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců, tzv. **pracovištní metodou**. Detailnější územní třídění, např. do okresů, však není možné. Odvětvové členění dat je **zpracováno podle Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)**, do odvětví jsou data tříděna podle převažující činnosti celého subjektu.

Informace o **počtech zaměstnanců a průměrných mzdách v roce 2019** (tab. 9-105.) jsou čerpány z výsledků zpracování **čtvrtletních statistických výkazů** a jsou publikovány **podle místa pracoviště**. Údaje jsou uváděny za všechny podniky, a to ve fyzických osobách i v přepočtu na **zaměstnance plně zaměstnané**, který zohledňuje délku pracovního úvazku. Údaje jsou předběžné.

Údaje o počtu zaměstnanců a průměrných hrubých měsíčních mzdách nezahrnují osoby vykonávající veřejné funkce (např. poslance, senátory, uvolněné členy zastupitelstev všech stupňů), soudce, ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené (nepracují-li současně v pracovním poměru), učně, osoby pracující pro firmu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zaměstnance ekonomických subjektů statisticky nesledovaných.

Údaje o **mzdách podle pohlaví a klasifikace zaměstnání** (tab. 9-10., 9-106. a 9-107.) byly zjištěny ze **strukturální statistiky mezd** zaměstnanců, jejímž zdrojem je Informační systém o průměrném výdělku (ISPV) Ministerstva práce a sociálních věcí a Informační systém o platu (ISP) Ministerstva financí. Tyto údaje o mzdách jsou vypočítávány odlišnou metodikou a nelze je srovnávat s výsledky běžného statistického zjišťování (tab. 9-8. a 9-9. nebo v tab. 9-103. až 9-105.), která sledují evidenční počet zaměstnanců a objem mezd za celý ekonomický subjekt. Vztahují se ke vzorku zaměstnanců s počtem placených hodin 1 700 a více, což odpovídá zhruba zaměstnancům, kteří pracují na plný úvazek, pracovali ve zpravodajské jednotce většinu roku a nebyli např. dlouhodobě nemocní.

Strukturální šetření mezd (tab. 9-10., 9-106. a 9-107.) pokrývá od roku 2011 **celou zaměstnaneckou populaci v ČR**, neboť jsou nově zahrnuti dříve nesledovaní zaměstnanci z podniků s méně než 10 zaměstnanci a také zaměstnanci neziskových institucí a podnikatelů – fyzických osob. Tato změna znamená zvýšení reprezentativnosti statistických údajů. Výsledky předchozích let nebyly dopočtené na celé hospodářství, zejména nepokrývaly podniky s méně než 10 zaměstnanci, a tudíž výsledky nejsou v časové řadě zcela srovnatelné. **Členění podle zaměstnání** je zpracováno podle **mezinárodní standardní Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO**, která byla zavedena s účinností od 1. 1. 2011.

Medián mezd představuje hodnotu mzdy zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení. To znamená, že polovina mezd je nižší a druhá polovina je vyšší než medián.

Údaje o počtu **uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce**, jejich struktuře a počtu pracovních míst v evidenci úřadu práce jsou převzaty z informačního systému Ministerstva práce a sociálních věcí.

Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce jsou fyzické osoby, které osobně požádají o zprostředkování vhodného zaměstnání krajskou pobočku úřadu práce, v jejímž obvodu mají bydliště, a při splnění zákonem stanovených podmínek jsou krajskou pobočkou úřadu práce zařazeny do evidence uchazečů o zaměstnání.

Dosažitelní uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce jsou evidovaní uchazeči (vč. občanů EU a EHP), kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa a nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí do zaměstnání.

Částečně nezaměstnaní jsou evidovaní uchazeči o zaměstnání, mající tzv. přívydek (činnost na základě pracovního nebo služebního poměru nebo na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, pokud měsíční výdělek nebo odměna připadající na jeden měsíc nepřesáhne polovinu minimální mzdy).

Podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.

Od 1. 1. 2012 platí novela zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, která v § 35 ruší dosavadní povinnost zaměstnavatelů nahlašovat **volná pracovní místa**. Zaměstnavatel **může** oznámit krajské pobočce Úřadu práce volná pracovní místa a jejich charakteristiku (§ 37). Pracovními místy v evidenci úřadu práce se rozumí nově vytvořená nebo uvolněná pracovní místa, na která zaměstnavatel zamýšlí získat zaměstnance nebo je hodlá obsadit dočasně přidělenými zaměstnanci **agentury práce** (§ 35).

Údaje o **zaměstnaných cizincích** vycházejí ze dvou oddělených evidencí:

- **Ministerstva práce a sociálních věcí, resp. Správy služeb zaměstnanosti**, která shromažďuje údaje vycházející z evidencí úřadů práce:
 - počet platných povolení k zaměstnání cizinců
 - počet informací o nástupu občanů EU/EHP a Švýcarska k výkonu práce (tito občané a jejich rodinní příslušníci nepotřebují povolení k zaměstnání, ale jejich zaměstnavatel je povinen nejpozději v den jejich nástupu k výkonu práce písemně informovat příslušný úřad práce)
 - počet vydaných zaměstnaneckých karet (vydávají se pouze občanům zemí mimo EU; mají charakter povolení k pobytu i k výkonu zaměstnání)
 - počet vydaných modrých karet (povolení k pobytu a zaměstnání vysoce kvalifikovaných cizinců ze zemí mimo EU na území ČR)
 - počet informací o nástupu k výkonu práce cizinců z jiných zemí s trvalým pobytem na území ČR (nepotřebují povolení k zaměstnání, ale mají informační povinnost)
- **Ministerstva průmyslu a obchodu**, které shromažďuje data o cizincích s platným živnostenským oprávněním (mohou na území ČR podnikat, pokud splní podmínky dané zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání).

Údaje o počtu bydlících a zaměstnaných cizinců nelze přímo srovnávat. V některých případech (v některých státních občanstvích) může být počet zaměstnaných cizinců vyšší než počet cizinců bydlících, tj. evidovaných cizineckou policií. Jde zejména o počty cizinců-občanů EU, kteří se v souladu s platnou legislativou nepřihlašují k pobytu v ČR, ale jsou evidováni úřady práce jako zaměstnanci.

10. ORGANIZAČNÍ STATISTIKA

Datovým zdrojem pro organizační statistiku je **Registr ekonomických subjektů** (dále jen RES). RES je veřejným seznamem, který vytváří a spravuje ČSÚ na základě zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě ve znění pozdějších předpisů. Registr se využívá především pro přípravu a realizaci statistických zjišťování. Je průběžně aktualizován daty ze statistických zjišťování a údaji z obchodního rejstříku, živnostenských úřadů a z dalších administrativních zdrojů. Po

spuštění základních registrů veřejné správy od 1. 7. 2012 se hlavním zdrojem pro jeho aktualizaci stal **Registr osob** (ROS).

V RES jsou evidovány **právnícké osoby** včetně organizačních složek státu a **fyzické osoby**, které mají postavení podnikatele. **Fyzické osoby** zahrnují soukromé podnikatele podnikající dle živnostenského zákona, zemědělské podnikatele – fyzické osoby, fyzické osoby provozující jinou podnikatelskou činnost podle zvláštních předpisů a od roku 2014 zahraniční fyzické osoby a odštěpné závody zahraničních fyzických osob. **Obchodní společnosti** zahrnují veřejné obchodní společnosti, společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti, akciové společnosti a od roku 2010 i evropská hospodářská zájmová sdružení a evropské společnosti. **Družstva** zahrnují i evropské družstevní společnosti.

Od 1. 1. 2017 bylo zpřesněno zařazení církevních organizací a náboženských společností. Subjekty s původní právní formou církevní organizace a náboženské společnosti byly začleněny do jedné ze tří právních forem: církve a náboženské společnosti, evidované církevní právnícké osoby nebo svazy církví a náboženských společností.

Na přelomu roku 2017 a 2018 bylo zpřesněno zařazení odborových organizací, organizací zaměstnavatelů a jejich organizačních jednotek. Většina subjektů s původní právní formou odborové organizace a organizace zaměstnavatelů (jejíž platnost skončila v lednu 2018) nebo s právní formou organizační jednotky odborové organizace a organizace zaměstnavatelů byla převedena do jedné ze dvou nových právních forem odborové organizace a organizace zaměstnavatelů.

V souvislosti s novelou živnostenského zákona, podle níž se činnost samostatných likvidátorů pojistných událostí stala novou vázanou živností, došlo začátkem roku 2019 k ukončení činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů vedených dle zákona č. 38/2004 Sb. pod právní formou fyzická osoba podnikající dle jiných zákonů než živnostenského a zákona o zemědělství. Ti, kteří hodlali v činnosti pokračovat a ohlásili vázanou živnost, byli zahrnuti mezi fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona.

Členění RES podle **převažující činnosti** odpovídá sekcím **Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)**. Zařazení subjektů do **institucionálních sektorů** vychází z **Klasifikace institucionálních sektorů a subsektorů** (dle ESA 2010). Jednotlivé sektory (subsektory) zahrnují subjekty, které mají podobné základní činnosti, funkce a ekonomické chování a patří ke stejnému typu výrobce. Sektor **domácností** zahrnuje jednotlivce nebo skupiny jednotlivců jako konečné spotřebitele a drobné podnikatele produkující tržní výrobky a služby (řemeslníky, zemědělské podnikatele – fyzické osoby, soukromé lékaře, advokáty, daňové poradce apod.), společenství vlastníků jednotek a od roku 2014 i zahraniční fyzické osoby (dříve zahrnuty mezi soukromé podniky pod zahraniční kontrolou).

Subjektem se zjištěnou aktivitou je ten, který podle informací ze statistických zjišťování nebo z administrativních zdrojů vykazuje ekonomickou aktivitu.

11. ZEMĚDĚLSTVÍ

Údaje jsou zjišťovány převážně výběrovým způsobem v podnikatelských subjektech zemědělské prvovýroby, které jsou součástí statistického **Zemědělského registru**. Zjištěné **výsledky jsou dopočítávány na celý zemědělský sektor** (nezahrnují domácnosti mimo zemědělský sektor). Zpravodajskou jednotkou zemědělské statistiky je subjekt s převažující činností zemědělství, splňující alespoň jednu z **prahových hodnot** (např. výměra 1 ha obhospodařované zemědělské půdy nebo chov od 1 ks skotu atd.).

Produkce zemědělského odvětví regionu představuje sumu zemědělských výrobků a zemědělských služeb vyprodukovaných zemědělskými subjekty regionu a vedlejší neoddelitelné činnosti. Základním metodologickým nástrojem pro její měření je tzv. regionální zemědělský účet.

Obhospodařovaná zemědělská půda je pravidelně obhospodařovaná půda využívaná pro pěstování zemědělských plodin. Zahrnuje ornou půdu včetně úhoru, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady, trvalé travní porosty a ostatní trvalé kultury. Úhor je orná půda ležící ladem, která není v průběhu sledovaného roku využita k produkci zemědělských plodin.

Osevní plochy (zjišťované k 31. květnu) zahrnují plochy zemědělské půdy oseté nebo osázené na jaře příslušného roku, plochy ozimů oseté na podzim předchozího roku a plochy víceletých plodin pěstovaných na orné půdě oseté v předešlých letech.

Sklizeň představuje celkové množství plodiny sklizené ve standardní vlhkosti a čistotě. Sklizeň píce je od roku 2017 uvedena ve stanovené vlhkosti, která je u jetele červeného 15 %, vojtěšky 15 % a kukuřice na zeleno a siláž 65 %. Celková sklizeň píce na orné půdě je uvedena ve vlhkosti 15 %. **Hektarový výnos** je podíl sklizně a sklizňové plochy. **Sklizňová plocha** se s výjimkou kukuřice na zrno, kukuřice na zeleno a siláž, trvalých travních porostů a od roku 2018 zeleniny rovná osevní ploše. Počet stromů a keřů zahrnuje ovocné stromy a keře všech věkových kategorií určené pro produkci ovoce.

Počty **hospodářských zvířat** jsou publikovány podle stavu k 1. dubnu. **Krávy a prasnice** jsou plemence alespoň jednou otelené, resp. oprasené. Do **drůbeže** se započítávají slepice a kohouti, husy a houseři, kachny a kačeři, krůty a krocani (včetně mláďat).

Výroba jatečných zvířat (skot, prasata) a **jatečné drůbeže** je množství (živá hmotnost) hospodářských zvířat, která byla uvedena na trh za účelem porážky. Zahrnuje také zvířata, která byla poražena na vlastních jatkách nebo na cizích jatkách ve vzdě, příp. poražena mimo jatka. **Výroba mléka** je množství mléka nadojeného a vysátého sajícími telaty dojených krav; nezahrnuje mléko vysáté telaty masných krav. **Nosnice** jsou slepice, které jsou chovány pro produkci vajec nezamýšlených k vylíhnutí.

Výroba masa (bez drůbežího) představuje jatečnou hmotnost zvířat (bez ohledu na to, zda jsou tuzemského původu nebo byla dovezena ze zahraničí) poražených na registrovaných jatkách. Zahrnuje maso (i z nutných porážek), které bylo uznáno za vhodné pro lidskou spotřebu. **Jatečná hmotnost** je hmotnost jatečně upravených těl dle definice stanovené v nařízeních Rady EU. Telecí maso je maso skotu poraženého ve věku do osmi měsíců, jehněčí maso je maso ovcí poražených ve věku do jednoho roku. **Živá hmotnost** je hmotnost jatečných zvířat před porázkou. Do průměrné živé hmotnosti jatečných prasat nejsou zahrnuty prasnice a kanci.

Spotřeba hnojiv je uvedena za jednotky ve výběrovém souboru (bez dopočtu na celý zemědělský sektor, tedy mimo drobné zemědělce) na 1 ha jimi vykázané obhospodařované zemědělské půdy. Hospodářský rok je období od 1. července předchozího roku do 30. června běžného roku.

12. LESNICTVÍ

Lesnictví zahrnuje údaje o ekonomických subjektech s 20 a více zaměstnanci s převažující činností lesnictví a těžba dřeva a dále ekonomických subjektech hospodařících na lesních pozemcích s rozlohou 200 a více ha.

Zalesňováním se rozumí zalesnění a obnova lesa provedená uměle – sítí a sadbou (tj. výsev a výsadba lesa bez plochy přirozené obnovy lesa). Patří sem kromě ploch poprvé i opakovaně zalesněných také obnova pod porostem a vylepšování lesních kultur a doplňování náletů, přepočtené na plochu plného zalesnění. Do **těžby dřeva** se započítává vytěžené dřevo (bez kůry) – hmota hroubí a část nehroubí (nezahrnují se těžební zbytky) bez ohledu na to, ze kterých pěstebních nebo těžebních zásahů byla získána, vč. těžby nahodilé a těžby v tzv. samovýrobě. **Nahodilá těžba** zahrnuje údaje za nahodilé těžby a kalamity všeho druhu. Do celkového rozsahu se zahrnují též souše, polomy, vývraty, veškerá lapáková hmota položená za účelem zachycení kůrovců a jedinců, ve kterých zimuje škodlivý hmyz (kůrovci apod.). Započítává se zpracovaná hmota v daném roce.

Prořezávky jsou výchovné zásahy v mladých porostech, jejichž účelem je zejména snížení hustoty porostu a úprava zdravotního i jakostního stavu porostu. **Probírky** jsou úmyslné pěstebně výchovné zásahy v předmných porostech. Probírka se uskutečňuje odstraněním porostní složky hospodářsky nevhodné a nežádoucí ve prospěch porostní složky nadějně.

Kapitola rovněž obsahuje údaje o **mysliveckém hospodaření** – jarní kmenové stavy zvěře a lov zvěře. Publikována jsou data za zpravodajské jednotky spadající pod rezortní statistické zjišťování Ministerstva zemědělství a Ministerstva životního prostředí.

13. PRŮMYSL

Data jsou publikována za podnikatelské subjekty s převažující průmyslovou činností (sekce CZ-NACE B, C, D = Těžba a dobývání, Zpracovatelský průmysl a Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu) **se 100 a více zaměstnanci** a se **sídlem na příslušném území**, včetně jejich závodů a provozoven v jiných krajích. V kategorii subjektů se 100 a více zaměstnanci jsou zjišťovány údaje o všech podnicích.

Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy jsou uvedeny v běžných základních cenách, které fakturuje výrobce kupujícímu. Jejich součástí není daň z přidané hodnoty (DPH), spotřební daň a ani clo. Zařazeny jsou pouze tržby za výrobky a služby z CZ-CPA 05 až 39, jedná se tedy o tržby očištěné od neprůmyslových činností podniku. Mezi služby průmyslové povahy patří rovněž obchod, přenos, distribuce a rozvod energií. Tržbou za tuto službu je rozdíl mezi hodnotou nakoupené a prodané (předané) energie.

Průměrný evidenční počet zaměstnanců (ve fyzických osobách) zahrnuje všechny stálé, sezónní a dočasné zaměstnance, kteří jsou v pracovním poměru k zaměstnavateli a za svou práci dostávají od zaměstnavatele mzdu. Počítá se jako součet počtu fyzických osob v jednotlivých dnech sledovaného měsíce (včetně dnů pracovního klidu a pracovního volna), který se dělí počtem všech kalendářních dnů měsíce.

Průměrná hrubá měsíční mzda jednoho zaměstnance vyjadřuje všechny pracovní příjmy (základní mzdy, osobní příplatky a ohodnocení, prémie a odměny, podíly na výsledcích hospodaření a náhrady mzdy), které byly zúčtovány zaměstnancům v evidenčním počtu podle příslušných platových a mzdových předpisů. Nezahrnují se náhrady mzdy nebo platu za dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény placené zaměstnavatelem.

Srovnání dat v meziročním vývoji může být ovlivněno skutečností, že se jedná o soubory subjektů, které splňují stanovená kritéria (převažující činnost, sídlo v kraji, hranice počtu zaměstnanců) vždy v příslušném roce. Nejsou prováděny přepočty na srovnatelnou organizační strukturu.

14. ENERGETIKA

Informace o **provozu elektrizační a plynárenské soustavy** pravidelně zveřejňuje **Energetický regulační úřad** (www.eru.cz). Základní údaje jsou publikovány v Roční zprávě o provozu elektrizační soustavy ČR a v Roční zprávě o provozu plynárenské soustavy ČR, které Energetický regulační úřad vydává na základě §17, odst. 7, písm. m) **zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů** (energetický zákon) v platném znění. Data o elektroenergetice jsou získávána přímo od výrobců elektřiny, provozovatelů distribučních soustav a přenosové soustavy, data o obnovitelných zdrojích od OTE, a. s. Údaje o spotřebě zemního plynu zpracovává Energetický regulační úřad od výrobců, provozovatelů zásobníků, provozovatele přepravní soustavy, provozovatelů distribučních soustav, obchodníků s plynem a operátora trhu OTE, a. s. Veškerá data vycházejí z podkladů od licencovaných subjektů.

Instalovaný výkon elektrárenských soustrojí je součtem jmenovitých výkonů jednotlivých energetických soustrojí (bloků) k poslednímu dni sledovaného období. Jedná se o nejvyšší teoretický činný výkon soustrojí.

Výroba elektřiny brutto představuje celkovou výrobu elektřiny na svorkách generátorů. **Výroba elektřiny netto** je vyjádřena rozdílem mezi celkovou výrobou elektřiny a vlastní spotřebou na výrobu elektřiny.

Spotřebu elektrické energie zveřejňuje Energetický regulační úřad od roku 2014 v **hodnotě netto**, která představuje spotřebu elektřiny v odběrných místech provozovatelů regionálních distribučních soustav a spotřebu subjektů přímo napojených na danou výrobu. V předchozích letech zveřejňoval spotřebu elektřiny pouze v **hodnotě brutto** (součet spotřeby elektřiny netto, vlastní spotřeby na výrobu elektřiny, spotřeby na přečerpávání v přečerpávacích vodních elektrárnách a ztrát v sítích).

Spotřeba zemního plynu představuje objem zemního plynu dodaného konečným zákazníkům. Nezahrnuje vlastní spotřebu zemního plynu při distribuci, ztráty, změnu akumulace v distribučních soustavách, vlastní spotřebu výrobců plynu při jeho těžbě a plyn určený pro pohon kompresních stanic v přepravní soustavě; tyto hodnoty není možné členit podle krajů.

Počet plicích stanic CNG a spotřeba stlačeného zemního plynu je samostatně sledována od roku 2017. V předchozích letech byly údaje zahrnuty v ostatních kategoriích odběru.

15. STAVEBNICTVÍ, BYTOVÁ VÝSTAVBA

Stavební podnik je podnikatelský subjekt s převažující stavební činností (odpovídá zařazení do oddílu 41, 42 a 43 klasifikace CZ-NACE).

Stavební práce jsou zejména práce na výstavbě, přestavbě, rozšíření, obnově, opravách a údržbě stálých i dočasných budov a staveb. Zahrnují i montážní práce stavebních konstrukcí a hodnotu zabudovaného materiálu a konstrukcí. **Základní stavební výroba** představuje objem stavebních prací, které jednotka provedla pracovníky zahrnutými do jejího evidenčního stavu včetně produktivní práce učňů a objemu stavebních prací na vlastním hmotném investičním majetku. **Stavební práce „S“ (podle dodavatelských smluv)** vyjadřují celkovou hodnotu vlastních výkonů ze stavební činnosti vykazující jednotky (včetně zabudovaných materiálů) provedenou na základě smlouvy o dodávce pro konečného uživatele (stavebníka) včetně hodnoty eventuálních poddodávek stavebních prací přijatých od jiných dodavatelských organizací pro splnění dané smlouvy o dodávce pro konečného uživatele. **Veřejný zadavatel** (zadavatel veřejné zakázky) je právnická osoba, která v souladu s platnými předpisy o finančním hospodaření používá plně nebo zčásti veřejných prostředků k financování veřejných zakázek.

Stavebním povolením se rozumí celkový počet stavebních povolení (včetně společných), stavebních ohlášení, staveb povolených na podkladě veřejnoprávní smlouvy a staveb ve zkráceném stavebním řízení autorizovaným inspektorem, které byly podle stavebního zákona vydány a evidovány příslušným stavebním úřadem. **Orientační hodnota staveb** zahrnuje celkové náklady včetně technologie (v běžných cenách) vynaložené na přípravu, realizaci a uvedení stavby do provozu. **Stavbami na ochranu životního prostředí** se rozumí stavební akce k ochraně čistoty vod, ovzduší, klimatu, přírody a půdy, akce k ekologickému nakládání s odpady a k omezení působení fyzikálních faktorů na životní prostředí.

Bytová výstavba zahrnuje výstavbu nových bytů na příslušném území všemi formami výstavby. **Bytem** se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou podle rozhodnutí stavebního úřadu určeny k bydlení a mohou tomuto účelu sloužit jako samostatné bytové jednotky. **Byty zahájené** jsou byty v těch domech, jejichž výstavba byla ve sledovaném období povolena, a to bez ohledu na to, zda tyto byty byly ve sledovaném období dokončeny či nikoliv. Za dům je pro účely této definice považován rodinný dům, bytový dům, nástavba, vestavba nebo přístavba k oběma uvedeným domům, domov-penzion a domov pro seniory, nebytová budova a jakýkoliv nebytový prostor, jehož adaptací vznikne nový byt. **Byty dokončené** jsou byty v nových budovách, kterým bylo přiděleno číslo popisné/evidenční nebo nově dokončené byty ve stávajících budovách.

Obytnou plochou bytu se rozumí podlahová plocha obytných místností. Do ní se nezapočítává podlahová plocha ani vedlejších místností (např. předsíň) ani příslušenství (např. záchod, koupelna) bytu. **Užitkovou plochou bytu** se rozumí plocha všech obytných a vedlejších místností vč. příslušenství bytu. Nezapočítává se plocha nebytových prostor. **Energetická náročnost budovy** se sleduje pouze u nových budov.

16. CESTOVNÍ RUCH

Do statistiky cestovního ruchu jsou zahrnuty údaje o kapacitě a výkonech hromadných ubytovacích zařízení sloužících cestovnímu ruchu a také údaje z výběrového šetření v domácnostech o cestovních zvyklostech rezidentů. Kromě údajů podle krajů a okresů jsou publikována data za certifikované turistické oblasti DMO (DMO = Organizace destinačního managementu, která zajišťuje koordinaci, kooperaci a komunikaci poskytovatelů služeb cestovního ruchu na daném území za účelem efektivnějšího řízení cestovního ruchu).

Hromadná ubytovací zařízení jsou zařízení s minimálně pěti pokoji a zároveň deseti lůžky, která pravidelně (nebo nepravidelně) poskytují přechodné ubytování hostům (včetně dětí) za účelem dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kurzu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech. Jsou členěna podle kategorie, určující druh ubytovacího zařízení a třídy, která stanovuje požadavky na vybavení, úroveň a rozsah služeb spojených s ubytováním. Mezi hromadná ubytovací zařízení patří hotely, penziony, turistické ubytovny, chatové osady, kempy a ostatní ubytovací zařízení.

Lůžka v ubytovacích zařízeních zahrnují pouze stálá lůžka sloužící pro cestovní ruch (bez lůžek příležitostných). **Místa pro stany a karavany** udávají počet stanovišť pro umístění stanů, obytných přívěsů a karavanů. Do počtu pokojů, lůžek a míst pro stany a karavany se zahrnuje maximální kapacita každého hromadného ubytovacího zařízení v daném roce.

Uváděné údaje o návštěvnosti jsou souhrnem dat ze zpracovaných dotazníků s dopočtenou non-response. **Host** v ubytovacím zařízení je každá osoba (včetně dětí a kromě personálu a majitelů ubytovacího zařízení), která použila služeb ubytovacího zařízení k přechodnému ubytování. Mezi hosty se nezapočítávají osoby, které používají služeb ubytovacího zařízení pro přechodné ubytování za účelem zaměstnání či řádného studia. Doba pro přechodné ubytování, kdy lze hosta považovat za účastníka cestovního ruchu, nesmí být delší než 1 rok.

Za **rezidenta** se považuje osoba, která má trvalý (stálý) pobyt v České republice. Může to tedy být občan České republiky i cizí státní příslušník trvale žijící na území České republiky. **Nerezidentem** je pak osoba, která trvale žije v jiné zemi a na území ČR se zdržuje dobu kratší než 1 rok (včetně občanů České republiky).

Průměrná doba pobytu je o jeden den delší než průměrný počet přenocování. **Čisté využití lůžek** udává čistou obsazenost stálých lůžek a vypočítá se jako podíl počtu přenocování za sledované období a součinu průměrného počtu lůžek k dispozici s počtem provozních dnů. **Využití pokojů** udává čistou obsazenost pokojů a je podílem počtu realizovaných pokojůdnů (tj. počtu obsazených pokojů za jednotlivé dny sledovaného období) a součinu průměrného počtu pokojů k dispozici s počtem provozních dnů.

Za **konferenci** se považuje formální setkání většího počtu lidí určitého odborného zaměření, jehož předmětem jsou prezentace, přednášky, diskuse a konzultace. Může se jednat o sjezd vědeckých pracovníků, shromáždění diplomatických zástupců jednotlivých států apod.; typickým znakem je doprovodný program.

Na základě výsledků projektu Ministerstva pro místní rozvoj Zkvalitnění informací o vybraných sektorech cestovního ruchu a následné aktualizace Registru hromadných ubytovacích zařízení ČSÚ došlo od roku 2012 ke zpřesnění dat o kapacitách a návštěvnosti, proto nejsou údaje z předchozích let srovnatelné.

Výběrové šetření cestovního ruchu (VŠCR) je zdrojem údajů o výjezdovém a domácím cestovním ruchu rezidentů České republiky. Šetření se provádí každý měsíc v náhodně vybraném vzorku domácností a dotazovány jsou osoby ve věku 15 a více let. Údaje o cestách soukromých (za účelem trávení volného času, rekreace, vylepšení zdraví, návštěvy příbuzných či známých) a o cestách služebních, které se uskutečnily v posledních třech měsících, jsou zjišťovány u všech členů domácnosti. Výsledky šetření jsou pomocí váhových koeficientů přepočteny na populaci ve věku 15 a více let a za tuto věkovou skupinu jsou také publikovány.

Delší cestou se rozumí soukromá cesta, při které osoba alespoň 4x za sebou přenocovala mimo své obvyklé prostředí. **Kratší cestou** je soukromá cesta (včetně víkendových pobytů), při které osoba alespoň 1x a nejvíce 3x nepřetržitě přenocovala mimo své obvyklé prostředí. **Služební cesta** je cesta služební/pracovního charakteru mimo obvyklé prostředí s nejméně jedním přenocováním (patří sem: kongresy, konference, veletrhy a výstavy, obchodní jednání, firemní mise apod.).

Souhrnné údaje o ekonomickém postavení odvětví cestovního ruchu poskytuje **satelitní účet cestovního ruchu**. Nejžádanějšími informacemi jsou **podíl cestovního ruchu na hrubé přidané hodnotě** a **počet zaměstnaných osob**, který udává roční průměr počtu všech fyzických osob, které pracují v odvětví cestovního ruchu v hlavním zaměstnání nebo které dočasně nepracují, ale mají tzv. formální pracovní poměr (vč. sebezaměstnaných osob).

17. DOPRAVA

Údaje o dopravě jsou převzaty z externích zdrojů – Ministerstva dopravy a Ředitelství silnic a dálnic ČR.

Dálnice jsou pozemní komunikace určené pro rychlou dálkovou a mezistátní dopravu silničními motorovými vozidly a budované bez úroňových křížení. Podle svého určení a dopravního významu se rozdělují na dálnice I. a II. třídy. **Silnice**, tj. veřejně přístupné pozemní komunikace určené k užití silničními a jinými vozidly a chodci, tvoří silniční síť. Podle svého určení a dopravního významu se člení na silnice I., II. a III. třídy (vč. úseků ve městech a obcích zařazených do silniční sítě).

Provozní délka **železničních tratí** je délka průběžných kolejí. Nezapočítávají se do ní ostatní dopravní a manipulační koleje. Celková **délka splavných vodních cest** pro pravidelnou dopravu zahrnuje od roku 2015 rovněž cesty na nádržích a jezerech třídy 0. a bez klasifikace sloužící převážně k dopravě osobními loděmi a sportovní plavbě.

Počty silničních vozidel jsou přebrány z Centrálního registru vozidel aktualizovaného dle evidence úřadů obcí s rozšířenou působností (magistrátů). Evidována jsou motorová a přípojná vozidla, která měla k 31. 12. přidělenou registrační značku (resp. dříve přidělovanou státní poznávací značku).

18. INFORMAČNÍ SPOLEČNOST

Pojem **informační a komunikační technologie** (dále jen ICT) obecně zahrnuje technologie, jakými jsou mobilní telefony, počítače, internet a s nimi spojené systémy, aktivity a procesy, které se podílejí na zobrazení, zpracování, skladování a přenosu informací a dat elektronickou cestou.

Údaje o **internetové infrastruktuře** vychází z datových zdrojů Českého telekomunikačního úřadu a jsou vztaženy k 31. prosinci sledovaného roku.

Za širokopásmový přístup k síti internet se považuje přístup s nominální rychlostí ≥ 256 kb/s směrem k účastníkovi. Účastníkem této služby může být fyzická nebo právnická osoba, která má uzavřenou smlouvu s poskytovatelem služby. Určování množství účastníků této služby se měří počtem přístupových míst, na kterých je poskytována služba pro jednu z níže uvedených technologií používaných pro připojení k internetu. Ve většině případů odpovídá počtu uzavřených smluv na tyto služby na maloobchodní úrovni.

Širokopásmový přístup k síti internet pomocí technologie **DSL (Digital Subscriber Line)** umožňuje širokopásmové připojení prostřednictvím kovového vedení (telefonní linky). V současnosti jsou nejčastěji využívány typy ADSL (*Asymmetric Digital Subscriber Line*) a VDSL (*Very High Bit Rate Digital Subscriber Line*) vč. FTTCab (*Fiber To The Cabinet*), které se vyznačují asymetrickým připojením, kdy je rychlost dat přenášených k uživateli vyšší než rychlost dat odcházejících od uživatele.

Širokopásmový přístup prostřednictvím **sítě kabelové televize (CATV)** je vyjádřen počtem **kabelových modemů**, prostřednictvím kterých je účastníkům poskytována služba širokopásmového přístupu k síti internet.

Širokopásmový přístup k síti internet pomocí **optických vláken (FTTx)** zahrnuje optické připojení typu FTTH (*Fiber To The Home*), kdy je optické vlákno vedeno až do bytu a optické připojení typu FTTB (*Fiber To The Building*), kdy je optické vlákno přivedeno jen k budově a přenos uvnitř budovy je zajišťován jiným způsobem (například rádiovou sítí nebo lokální sítí s pevným vedením).

FWA (Fixed Wireless Access) je označení pro fixní bezdrátové připojení prostřednictvím rádiového spoje. Je charakteristické trvalým a pevným umístěním koncového zařízení. Někdy je tento typ připojení označován také jako **WLL (Wireless Local Loop)**.

Údaje o **ICT v domácnostech a jejich využívání jednotlivci** vycházejí z Výběrového šetření o využívání ICT v domácnostech a mezi jednotlivci, které bylo od roku 2005 realizováno v rámci VŠPS a od roku 2012 se provádí v rámci Integrovaných šetření v domácnostech (IŠD). Šetření je prováděno formou osobního interview s využitím osobního počítače, a to na výběrovém vzorku cca 10 000 jednotlivců ve věku 16 let a více. Shodně s metodikami VŠPS a IŠD proběhlo převážení výsledků na celkovou sledovanou populaci České republiky. V údajích za domácnosti je zjišťován aktuální stav v období šetření (2. čtvrtletí sledovaného roku), údaje za jednotlivce jsou za poslední 3 měsíce v období šetření, kromě ukazatelů o nakupování a o zaslání formulářů na úřad, které jsou sledovány s referenčním obdobím 12 měsíců před dotazováním. Z důvodu vyšší reprezentativnosti jsou údaje v krajském členění publikovány jako tříleté klouzavé průměry.

Nejvyšší dosažené vzdělání je publikováno za kategorie: základní vzdělání; střední vzdělání bez maturity v souhrnu se středním vzděláním s maturitou a vyšším odborným vzděláním; a vysokoškolské vzdělání (bakalářské, magisterské či doktorské).

Domácnosti s počítačem/internetem zahrnují všechny domácnosti, jež v době šetření uvedly, že alespoň jeden člen jejich domácnosti měl doma přístup k osobnímu počítači/internetu.

Domácnosti s WiFi routerem jsou domácnosti, které v době šetření uvedly, že si v domácnosti rozvádějí internet pomocí WiFi routeru. WiFi router je zařízení, díky němuž se mohou osoby v dané domácnosti připojit k internetu z více zařízení najednou a také z kteréhokoliv místa, které je v dosahu WiFi sítě.

Za **osoby používající ICT** jsou považováni jednotlivci, kteří použili počítač nebo internet alespoň jednou v posledních třech měsících, a to kdekoliv (např. doma, v práci, ve škole) a pro jakýkoliv účel (soukromý i pracovní).

Osoby používající internet na mobilním telefonu jsou jednotlivci, kteří uvedli, že alespoň jednou v posledních třech měsících použili mobilní telefon pro přístup k internetu. Nezáleží přitom, zda se jednalo o použití telefonu soukromého či služebního a nezáleží ani na druhu připojení, který byl k přístupu na internet použit (mobilní síť, WiFi).

Osoby používající na internetu sociální sítě jsou jednotlivci, kteří se alespoň jednou v posledních třech měsících přihlásili ke svému uživatelskému profilu na těchto sítích a využívali dostupné služby jako je např. prohlížení příspěvků ostatních uživatelů, komunikace s ostatními uživateli nebo sdílení vlastních příspěvků.

Osoby nakupující na internetu jsou jednotlivci, kteří v posledních 12 měsících zakoupili nebo objednali jakékoliv zboží či služby na webových stránkách. Jedná se o nákup pro soukromé účely. Nejedná se o nákup pro zaměstnavatele, školu či jiné organizace. Zboží či služby nemusely být placeny přes internet, mohly být placeny i dobírkou či při osobním odběru.

Data o **počtech ICT odborníků** pocházejí z Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Z důvodu zajištění vyšší spolehlivosti a eliminace výrazných meziročních výkyvů hodnot za tuto skupinu zaměstnanců jsou data uváděna jako tříleté klouzavé průměry (např. hodnota pro rok 2018 je spočítána jako průměr z hodnot roku 2017, 2018, 2019). Odborníci v oblasti informačních technologií (**ICT odborníci**) se dělí do dvou hlavních skupin, a to na Manažery, inženýry a specialisty v ICT a Techniky, mechaniky a opraváře ICT. Základem pro toto členění je Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO), která je národní statistickou klasifikací vypracovanou na základě mezinárodního standardu ISCO-08 (*International Standard Classification of Occupations*), jehož tvůrcem je Mezinárodní organizace práce. Vymezení ICT odborníků je od roku 2011 provedeno na základě tříd, skupin a podskupin klasifikace CZ-ISCO, které vychází z doporučení Eurostatu a Mezinárodní organizace práce.

Data o **mzdách ICT odborníků** pocházejí ze strukturální mzdové statistiky zaměstnanců, která vzniká sloučením výsledných databází výběrového šetření Informační systém o průměrném výděлку Ministerstva práce a sociálních věcí, které pokrývá mzdovou sféru, a administrativního zdroje Informační systém o platu a služebním příjmu Ministerstva financí, který plošně pokrývá platovou sféru. Údaje o mzdách ICT odborníků v této publikaci jsou k dispozici pouze za užší

vymezení ICT odborníků, které zahrnují dvě třídy Klasifikace zaměstnání (CZ ISCO) – třídu 25 Specialisté v oblasti informačních a komunikačních technologií (dále jen ICT specialisté) a třídu 35 Technici v oblasti informačních a komunikačních technologií (dále jen ICT technici).

Údaje o **studentech a absolventech ICT oborů** byly získány z datových zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, konkrétně ze systému Sdružených informací matrik studentů (SIMS). Zdrojová databáze SIMS je trvale doplňována a aktualizována, včetně zpětných oprav; údaje publikované v této ročence odpovídají stavu zpracování ke dni 20. ledna 2020. Data o studentech vysokých škol se vztahují vždy k 31. prosinci příslušného roku, data o absolventech pak k celému školnímu roku. Studium informačních a komunikačních technologií je vymezeno na základě mezinárodního standardu ISCED-F 2013, třída 06. Počty studentů a absolventů jsou uvedeny ve fyzických osobách, tj. každý student je v konkrétním údaji zahrnut jen jednou, včetně studentů, kteří současně studují ve více studijních programech. Celkové počty studentů a absolventů tedy nemusí souhlasit se součtem studentů a absolventů jednotlivých typů studijních programů.

Údaje o **vybavenosti škol informačními technologiemi** pocházejí z datových zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které sbírá údaje o dostupné IT infrastruktuře v základních, středních a vyšších odborných školách. Data jsou vztažena k září příslušného roku.

Údaje o **vybavenosti a využívání informačních technologií ve zdravotnictví** České republiky, konkrétně v samostatných ordinacích lékaře, pocházejí ze šetření Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR.

Elektronické předepisování léků umožňuje lékaři vystavit recept na počítači, centrální úložiště pak receptu přidělí identifikační kód, který lékař sdělí pacientovi. Na jeho základě pak lékárník vyzvedne recept z úložiště.

Upozornění na lékové interakce slouží lékařům ke zjištění toho, zda nejsou určitému pacientovi předepisovány léky, které se navzájem ovlivňují.

Objednání a obdržení výsledků laboratorních vyšetření znamená, že lékař zašle elektronickou objednávku na laboratorní vyšetření z počítače v ordinaci a výsledky poté přijme formou zabezpečeného protokolu.

19. VĚDA A VÝZKUM

Výzkum a vývoj (dále jen VaV) je systematická tvůrčí práce konaná za účelem rozšíření stávajícího poznání, včetně poznání člověka, kultury a společnosti, získání nových znalostí nebo jejich využití v praxi, a to metodami, které umožňují potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků (OECD 2015, Frascati manuál). Základním pravidlem pro určení, zda se jedná o VaV činnost, je přítomnost prvku novosti, kreativity, nejistoty, systematickosti a reprodukovatelnosti.

Charakteristiky výzkumu a vývoje jsou sledovány prostřednictvím **Ročního výkazu o výzkumu a vývoji**, který obsahuje otázky o lidských a finančních zdrojích určených k VaV činnostem uskutečněným na území České republiky v jednotlivých sektorech a typech subjektů, kde se VaV provádí. **Zpravodajskými jednotkami** v oblasti statistického zjišťování o VaV jsou všechny právnické a fyzické osoby, které provádějí VaV na území České republiky jako svoji hlavní (CZ-NACE 72 – Výzkum a vývoj) nebo vedlejší ekonomickou činnost, a to bez ohledu na počet jejich zaměstnanců, sektor nebo činnost (CZ-NACE), ve které působí.

Sektor provádění výzkumu a vývoje je základní kategorií používanou ve statistice VaV, jež seskupuje všechny institucionální jednotky provádějící VaV na základě jejich hlavních funkcí, chování a cílů. Ukazatele VaV jsou standardně sledovány a publikovány, a to i na mezinárodní úrovni, ve čtyřech sektorech provádění VaV, které byly vymezeny na základě Číselníku institucionálních sektorů a subsektorů používaného v Národních účtech (Evropský systém účtů 2010) a definic uvedených ve Frascati manuálu.

Podnikatelský sektor (S. 11: Nefinanční podniky; S. 12: Finanční instituce; S. 141: Zaměstnavatelé a S. 142: Osoby samostatně výdělečně činné) zahrnuje všechny firmy, organizace a instituce, jejichž hlavní činností je tržní výroba zboží nebo služeb pro prodej široké veřejnosti za ekonomicky významnou cenu. Subjekty provádějící VaV v podnikatelském sektoru jsou dále členěny podle druhu pracoviště na základě vlastnictví do následujících tří kategorií: **veřejné podniky, národní (domácí) soukromé podniky a podniky pod zahraniční kontrolou**.

Vládní sektor (S. 13: Vládní instituce) zahrnuje orgány státní správy a samosprávy na všech úrovních s výjimkou veřejně řízeného vyššího odborného a vysokého školství (CZ-NACE 854). Tento sektor v ČR zahrnuje především jednotlivá **výzkumná pracoviště Akademie věd České republiky** a ostatní veřejné výzkumné instituce (právní forma 661), výzkumná rezortní pracoviště, která provádějí VaV jako svoji hlavní činnost (CZ-NACE 72). Mezi další druhy pracovišť VaV ve vládním sektoru provádějící VaV nejčastěji jako vedlejší činnost patří **zařízení kulturní** (CZ-NACE 91) jako jsou veřejné knihovny, archivy, muzea, **veřejná zdravotnická** (mimo fakultní nemocnice) s převažujícími příjmy pocházejícími ze zdravotního pojištění (CZ-NACE 86) a **ostatní pracoviště**.

Vysokoškolský sektor (CZ-NACE 854: Postsekundární vzdělávání) zahrnuje všechny veřejné i soukromé vysoké školy a všechny výzkumné ústavy, experimentální zařízení a kliniky pracující pod přímou kontrolou nebo řízené vysokými školami. Pracoviště VaV ve vysokoškolském sektoru v České republice tvoří především **jednotlivé fakulty 28 veřejných a státních VŠ** a od roku 2005, v souladu s metodikou OECD, i **10 fakultních nemocnic**.

Soukromý neziskový sektor (S. 15: Neziskové instituce sloužící domácnostem) zahrnuje soukromé instituce, včetně soukromých osob a domácností, jejichž primárním cílem není tvorba zisku, ale poskytování netržních služeb domácnostem. Jedná se např. o sdružení výzkumných organizací, spolky, svazy, společnosti, kluby, hnutí či nadace. Soukromý neziskový sektor je v rámci provádění VaV zanedbatelný.

Výzkumné a vývojové činnosti se sledují především ve vládním a vysokoškolském sektoru v šesti **hlavních skupinách vědních oblastí** definovaných podle mezinárodní Klasifikace oblastí výzkumu a vývoje (*Fields of Research and Development Classification*) a jsou založeny na převažující vědní oblasti sledovaných pracovišť VaV. Jedná se o přírodní vědy, technické vědy, lékařské vědy, zemědělské vědy, sociální vědy a humanitní vědy.

Osoby pracující ve výzkumu a vývoji (dále jen **pracovníci ve VaV**) jsou osoby pracující na pracovištích VaV v jednotlivých zpravodajských jednotkách, které obstarávají přímé služby pro tato pracoviště. Pracovníci ve VaV se rozlišují podle **činnosti**, kterou provádějí do tří kategorií. **Výzkumní pracovníci** se zabývají koncepcí nebo tvorbou nových znalostí, výrobků, procesů, metod a systémů, nebo takové projekty řídí. **Techničtí a odborní pracovníci** (dále jen **techničtí pracovníci**) se účastní výzkumu a vývoje uskutečňováním vědeckých a technických úkolů, aplikováním konceptů a provozních metod. **Ostatní pracovníci** ve výzkumu a vývoji jsou manažeři, administrativní pracovníci, řemeslníci, sekretářky a úředníci, kteří se podílí na výzkumných a vývojových činnostech nebo jsou začleněni do takových prací.

Počet pracovníků ve VaV je obvykle **vyjádřen (měřen)** pomocí **dvou základních jednotek**:

- **Fyzické osoby (HC - HeadCount)**: tento ukazatel vypovídá o **evidenčním počtu osob, plně či částečně** aktivních ve VaV činnostech, zaměstnaných na základě hlavního nebo vedlejšího pracovního poměru **ke konci příslušného roku** v subjektech, kde se provádí VaV.
Poznámka: Především ve vysokoškolském a částečně i ve vládním sektoru má velké množství osob pracujících ve VaV, zvláště výzkumných pracovníků, pracovní úvazek **ve více subjektech zároveň**. Z tohoto důvodu je v těchto sektorech tento ukazatel nadhodnocený a nevypovídá tak o skutečném počtu osob pracujících ve VaV, ale spíše o počtu pracovních úvazků osob provádějících VaV ke konci sledovaného roku. Jak pro národní, tak i mezinárodní srovnání se proto **doporučuje** používat níže uvedený ukazatel o přepočteném počtu osob ve VaV (FTE).
- **Přepočtené osoby (FTE - Full Time Equivalent)**: tento ukazatel vystihuje **skutečnou dobu** věnovanou VaV. Jeden FTE je roven jednomu roku práce na plný pracovní úvazek zaměstnance, který se plně věnuje VaV činnosti. Tento ukazatel je významný především u pracovníků ve VaV, jejichž pracovní náplň se skládá i z jiných činností než VaV (např. akademičtí pracovníci), neboť započítává pouze tu část jejich pracovní doby, po kterou se věnují VaV.

Výdaje na výzkum a vývoj zahrnují veškeré běžné (mzdové a ostatní neinvestiční náklady) a kapitálové (investiční) výdaje vynaložené v průběhu sledovaného roku na VaV prováděný ve sledovaných subjektech na území daného státu, a to bez ohledu na zdroj nebo způsob jejich financování.

Poznámka: Do sledovaných výdajů na VaV **nepatří** tzv. vnější (extramural) výdaje vynaložené na VaV provedené mimo sledovaný subjekt, sektor nebo stát. Do sledovaných výdajů na VaV tak nepatří výdaje vynaložené za nákup služeb VaV od jiného subjektu, prostředky převedené ostatním spoluřešitelům v rámci společného VaV projektu nebo dotace či příspěvky (finanční transfery) na prováděný VaV třetím subjektem.

Výše výdajů na VaV uskutečněných v jednotlivých sektorech provádění je sledována podle **hlavních zdrojů financování VaV činností**. **Podnikové zdroje** tvoří především vlastní zdroje sledovaných podniků určené na u nich prováděný VaV a zdroje mateřských podniků financujících VaV v jejich zahraničních afilacích v ČR. U vládního a vysokoškolského sektoru zahrnuje financování z podnikových zdrojů především příjmy z prodeje služeb VaV (zakázky na VaV) a příjmy z licenčních poplatků za nehmotné výsledky VaV. **Veřejné domácí zdroje** pocházejí ze státního rozpočtu nebo rozpočtů krajů určené na VaV prováděný na území ČR. **Veřejné zahraniční zdroje** zahrnují především příjmy ze strukturálních fondů EU. Dále sem patří ostatní zdroje z rozpočtu EU a zdroje z mezinárodních organizací mimo EU (CERN, ILL, NATO, OSN, WHO, Norské fondy/EHP aj.). Kromě výše uvedených hlavních zdrojů se na financování VaV podílejí i **ostatní zdroje z ČR**, které tvoří především vlastní příjmy vysokých škol a soukromých neziskových institucí nepocházející ze státního rozpočtu, podnikatelského sektoru ani ze zahraničí. Tyto zdroje jsou v rámci celkových výdajů na VaV u nás zanedbatelné.

Statistika **přímé veřejné podpory VaV** přináší podrobné informace o financování výzkumu a vývoje ze státního rozpočtu podle **socioekonomických cílů** na základě administrativních údajů převzatých z Informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Částečně jsou údaje získávány přímo od jednotlivých poskytovatelů veřejné podpory VaV.

Přímá veřejná podpora VaV zahrnuje v případě ČR veškeré **finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu na podporu VaV**, včetně prostředků plynoucích na VaV do zahraničí. Veškeré údaje o celkové přímé podpoře VaV ze státního rozpočtu pro oblast výzkumu, vývoje a inovací vychází z údajů uvedených v závěrečném účtu státního rozpočtu ČR pro oblast VaV. Jedná se o výdaje, které byly ze státního rozpočtu v daném roce na VaV opravdu čerpány, nikoliv o částky schválené v zákoně o státním rozpočtu na daný rok. Kromě členění podle socioekonomických cílů jsou k dispozici i podrobné údaje podle formy financování (účelová vs. institucionální), hlavních poskytovatelů a příjemců této podpory.

Statistika nepřímé veřejné (daňové) podpory výzkumu a vývoje sleduje využívání daňových odpočtů k nepřímému financování VaV prováděného v podnicích. Tento druh podpory byl v Česku zaveden v roce 2005. ČSÚ publikuje podrobné údaje o této nepřímé veřejné podpoře od referenčního roku 2007, a to na základě údajů z daňových přiznání právnických osob. Výše nepřímé veřejné podpory VaV (daňová úleva na VaV) je spočítána jako finanční objem uplatněných odečtených výdajů na VaV od základu daně z příjmu právnických osob vynásobený sazbou daně z příjmu platné v daném roce. Sledují se údaje o počtu soukromých podniků, které uplatnily daňový odpočet nákladů na výzkum a vývoj, výši daňového odpočtu a daňové úlevy, a to v třídění podle jejich vlastnictví, velikosti a odvětví.

Patentová statistika přináší informace o výsledcích a úspěšnosti výzkumné, vývojové a inovační činnosti ve vybraných oblastech techniky. Údaje v této kapitole byly zpracovány ČSÚ na základě datových zdrojů Úřadu průmyslového vlastnictví ČR (ÚPV ČR), který zajišťuje patentovou ochranu pro území České republiky. Patenty se udělují na vynálezy, které jsou

nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné. Tabulky obsahují pouze údaje o patentové aktivitě subjektů působících na území České republiky. ČSÚ zpracovává a publikuje od referenčního roku 1995 podrobná statistická data o patentové aktivitě tuzemských subjektů prostřednictvím údajů o podaných patentových přihláškách k ÚPV ČR, udělených patentech v daném roce a o platných patentech k 31. 12. pro území České republiky. Data o patentech jsou tříděna tzv. zlomkovou metodou a jsou k dispozici podle typu přihlašovatelů a v případě podniků i podle jejich velikosti, vlastnictví a odvětví.

Údaje o **studentech a absolventech přírodovědných a technických oborů** byly získány z datových zdrojů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, konkrétně ze systému Sdružených informací matrik studentů (SIMS). Zdrojová databáze SIMS je trvale doplňována a aktualizována, včetně zpětných oprav; údaje publikované v této ročence odpovídají stavu zpracování ke dni 20. ledna 2020. Data o studentech vysokých škol se vztahují vždy k 31. prosinci příslušného roku, data za absolventy pak k celému školnímu roku. **Studium přírodovědných a technických oborů** je vymezeno na základě mezinárodního standardu ISCED-F 2013, třída 05 a 07. Počty studentů a absolventů jsou uvedeny ve fyzických osobách, tj. každý student je v konkrétním údaji zahrnut jen jednou, včetně studentů, kteří současně studují ve více studijních programech. Celkové počty studentů a absolventů tedy nemusí souhlasit se součtem studentů a absolventů jednotlivých typů studijních programů.

Vzdělávání na vysokých školách prezentované v této publikaci spadá do terciární úrovně vzdělání a zahrnuje bakalářský, navazující magisterský, magisterský a doktorský vzdělávací program. Vzdělávací programy navazující magisterský a magisterský jsou v tabulkách souhrnně uváděny jako magisterské programy.

Specialisté v oblasti vědy a techniky představují úzkou skupinu odborníků, kteří v rámci své pracovní činnosti provádějí výzkum, zdokonalují a vyvíjejí koncepty, teorie a provozní metody a využívají vědecké poznatky v oblasti fyziky, astronomie, meteorologie, chemie, geofyziky, geologie, biologie, ekologie, farmakologie, medicíny, matematiky, statistiky, architektury, strojírenství, designu a technologie. Specialisté v oblasti vědy a techniky jsou od roku 2011 vymezeni na základě Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO) zahrnující všechny skupiny **zaměstnání třídy 21 této klasifikace**, které jsou zdrojem jejich hlavních příjmů

Data o **počtech specialistů v oblasti vědy a techniky** pocházejí z Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Z důvodu zajištění vyšší spolehlivosti a eliminace výrazným meziročními výkyvy hodnot za tuto skupinu zaměstnanců jsou data v této tabulce uváděna jako tříleté klouzavé průměry (např. hodnota pro rok 2018 je spočítána jako průměr z hodnot roku 2017, 2018, 2019).

Data o **mzdách specialistů v oblasti vědy a techniky** pocházejí ze strukturální mzdové statistiky zaměstnanců, která vzniká sloučením výsledných databází výběrového šetření **Informační systém o průměrném výdělků** Ministerstva práce a sociálních věcí, které pokrývá **mzdovou sféru**, a administrativního zdroje **Informační systém o platu a služebním příjmu** Ministerstva financí, který plošně pokrývá **platovou sféru**.

20. VZDĚLÁVÁNÍ

Údaje o **vzdělávání** jsou přebírány ze zdrojů rezortního pracoviště státní statistické služby Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Data o všech níže uvedených druzích škol, s výjimkou vysokých, zahrnují všechny školy zařazené v Rejstříku škol a školských zařízení bez ohledu na zřizovatele a jsou publikována za školní rok a vykazována podle stavu k 30. 9. sledovaného roku. Do krajů (okresů) jsou údaje členěny podle sídla ředitelství příslušné školy. Do celkových údajů jsou zahrnuta i data o školách pro děti/žáky/studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se o děti/žáky/studenty se zdravotním postižením, popř. se zdravotním či sociálním znevýhodněním, kterým je nutno věnovat speciální péči. Mohou navštěvovat školy pro ně samostatně zřízené, případně mohou být individuálně integrováni do běžných tříd na běžných školách nebo zařazeni do speciálních tříd na běžných školách.

Děti/žáci/studenti mateřských až vyšších odborných škol jsou uváděni v počtech studií. Do nově přijatých do 1. ročníku jsou zahrnuti všichni žáci přijatí do 1. ročníku bez žáků, kteří opakují 1. ročník, a bez žáků, kteří ve studiu pokračují po jeho přerušení.

Učitelé (včetně ředitelů, jejich zástupců, výchovných poradců a učitelů odborného výcviku) jsou uváděni jako přepočtení na plně zaměstnané.

Mateřské školy poskytují předškolní vzdělávání, které se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let. Kromě nich je předškolní vzdělávání realizováno v přípravných třídách základních škol a v přípravném stupni základní školy speciální, obojí jsou zřizované při základních školách (tyto děti/žáci však nejsou zahrnuti do počtů dětí v mateřských školách ani žáků na základních školách).

Základní školy zajišťují základní vzdělávání, které je součástí povinné školní docházky. Tu nastupují děti ve věku šesti let, v případě dětí s odkladem nejpozději ve věku osmi let. Povinná školní docházka trvá obvykle devět let, pět let na 1. stupni a čtyři roky na 2. stupni základních škol. Vzdělávání v základní škole speciální má deset ročníků, kdy první stupeň je tvořen prvním až šestým ročníkem, druhý stupeň sedmým až desátým ročníkem. Žáci mohou základní školu opustit dříve a povinnou školní docházku dokončit v nižších ročnících víceletých gymnázií nebo v osmiletém oboru tanec na konzervatořích.

Střední školy jsou určeny k získání středního vzdělání. Toho lze dosáhnout na školách vyučujících v oborech gymnázií, tj. poskytujících všeobecné vzdělávání s maturitní zkouškou, a v oborech odborného vzdělání na středních školách, tj. poskytujících (nižší) střední vzdělávání, střední odborné vzdělávání s výučním listem, včetně zkráceného, střední odborné

vzdělávání s maturitní zkouškou, včetně zkráceného, a nástavbové studium. Odborné vzdělávání v rámci nástavbového studia je v tabulkách prezentováno samostatně.

Charakteristika jednotlivých **druhů vzdělávání** na středních školách:

- střední vzdělávání – (v denní formě) dvouleté studijní programy ukončené závěrečnou zkouškou
- střední vzdělávání s výučním listem – (v denní formě) dvouleté nebo tříleté učební obory, kdy absolvent získává výuční list
- střední vzdělávání s maturitní zkouškou – maturitní obory, ve kterých absolvent získává maturitní vysvědčení; může být realizováno ve dvou variantách:
 - všeobecné – má neprofesní charakter vzdělávání a je určeno především pro přípravu na další studium; jedná se zpravidla o obory gymnázií, které mají dvojí podobu – čtyřletou, do které odcházejí absolventi základních škol po úspěšném dokončení 9. ročníku, a víceletou (osmiletou a šestiletou) pro žáky z nižších ročníků základních škol (z 5., resp. 7. ročníků)
 - odborné – má profesní charakter vzdělávání, v délce čtyř let
- nástavbové studium – v denní formě dvouleté, zakončené maturitní zkouškou a určené pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v délce tří let denní formy vzdělávání v oboru příbuzném tomu, v jakém chtějí složit maturitní zkoušku
- zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem – v denní formě jednoleté až dvouleté, určené pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou nebo střední vzdělání s výučním listem v jiném oboru vzdělání
- zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou – v denní formě jednoleté až dvouleté, určené pro uchazeče, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou v jiném oboru vzdělání

Dalším druhem škol jsou **konzervatoře**, na kterých žáci mohou dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou, a to nejdříve po čtyřech letech v denní formě šestiletého vzdělávacího programu (určeného pro absolventy základních škol), nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu v oboru tanec (v prvních čtyřech ročnících žáci přijatí po 5. ročníku základních škol plní povinnou školní docházku). Závěrečným vykonáním absolutoria žák získává vyšší odborné vzdělání na konzervatoři.

Vyšší odborné školy nabízejí vzdělávání ve tří až tříapůlletých oborech (v případě dálkové formy až čtyřletých) absolventům středního vzdělání s maturitní zkouškou. Vzdělávání je zakončeno absolutoriem.

Všechny druhy středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání mohou probíhat jak v denní formě vzdělávání, tak v ostatních formách vzdělávání (večerní, dálkové, distanční a kombinované). Skupiny oborů vzdělání jsou uvedeny podle Klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV).

Soustavu **vysokých škol** tvoří veřejné, soukromé a státní vysoké školy. Informace o veřejných a soukromých vysokých školách jsou čerpány ze systému SIMS (Sdružené informace matrik studentů). Počty škol a studentů jsou vykazovány podle stavu k 31. 12. a počty absolventů za celý kalendářní rok. Centrální databáze je trvale doplňována a aktualizována; údaje v této ročence jsou podle stavu zpracování ke dni 20. 1. 2020. Dvě státní vysoké školy zřízené Ministerstvem obrany (Univerzita obrany v Brně) a Ministerstvem vnitra (Policejní akademie České republiky v Praze) nemají povinnost předávat informace o svých studentech do centrální databáze SIMS, a proto nejsou v tabulkách zařazeny.

Studenti a absolventi vysokých škol veřejných a soukromých jsou zveřejněni ve fyzických osobách, tj. každý je uveden jen jednou, včetně těch, kteří současně studují na více vysokých školách či fakultách. Celkový počet studentů a absolventů vysokých škol proto nemusí vždy souhlasit se součty za jednotlivé vysoké školy, případně jednotlivé formy studia či typy studijních programů.

Vysoké školy nabízejí možnosti studia v bakalářských, magisterských, navazujících magisterských a doktorských studijních programech. Studium může mít jak formu prezenčního studia, tak formu studia distančního nebo kombinovaného. Obory vzdělání jsou uvedeny podle Klasifikace oborů vzdělání (CZ-ISCED-F 2013).

21. ZDRAVOTNICTVÍ

Vybrané údaje o zdravotnictví jsou převzaty z podkladů Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS ČR), který je na základě pověření Ministerstva zdravotnictví správcem Národního zdravotnického informačního systému. Údaje jsou publikovány za **zdravotnická zařízení všech rezortů**, tj. včetně zdravotnických zařízení rezortů obrany, vnitra a spravedlnosti.

Údaje o **počtu lékařů** (přepočtené osoby) se počítají jako součet úvazků jednotlivých lékařů ve zdravotnických zařízeních, přepočtený podle délky plně týdenní pracovní doby, stanovené pro dané zařízení či pracoviště. Od roku 2007 jsou počty lékařů (včetně zubních lékařů) uváděny včetně smluvních pracovníků (pracujících na základě dohod o provedení práce, dohod o pracovní činnosti nebo smlouvy o dílo).

Údaje pro **statistiku dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz** zajišťuje ČSÚ zpracováním dat z administrativního zdroje – Informačního systému České správy sociálního zabezpečení. Počty smrtelných pracovních úrazů jsou převzaty od Státního úřadu inspekce práce.

Průměrné procento pracovní neschopnosti = kalendářní dny pracovní neschopnosti × 100 / (průměrný počet osob nemocensky pojištěných × počet kalendářních dnů ve sledovaném období).

V tabulkách 21-2., 21-5. a 21-105. jsou publikovány **údaje o vrozených vadách u dětí** narozených v daném roce, které byly nahlášeny v roce narození nebo roce následujícím, a to do jednoho roku věku dítěte. Zdrojem informací jsou údaje z Národního registru vrozených vad, který spravuje ÚZIS ČR.

Tabulky 21-3., 21-6. a 21-106. obsahují počty nově zjištěných onemocnění zhoubnými novotvarů – **incidenci zhoubných novotvarů**. Hlavním zdrojem dat o zhoubných nádorech je Národní onkologický registr ČR, který rovněž spravuje ÚZIS ČR.

Data v tabulkách 21-11. a 21-110. byla získána ze statistického šetření Životní podmínky (SILC) 2018. Jedná se o **subjektivní vnímání vlastního zdravotního stavu**.

Dlouhodobou nemocí nebo zdravotním problémem je chápána nemoc či omezení, které trvá nebo se předpokládá, že bude trvat alespoň šest měsíců. **Dlouhodobé omezení v běžných činnostech** reprezentuje podíl osob, které uvedly, že byly ze zdravotních důvodů po dobu předchozích nejméně šesti měsíců omezeny v činnostech, které lidé obvykle dělají.

22. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Údaje z oblasti sociálního zabezpečení jsou přebírány převážně ze zdrojů Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV), ve vybraných ukazatelích jsou také využívány výstupy z informačních systémů České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ).

Sociální zabezpečení zahrnuje důchodové pojištění, nemocenské pojištění, dávky státní sociální podpory, dávky péčovské péče, pomoc v hmotné nouzi, poskytování sociálních služeb (včetně příspěvku na péči) a další dávkové systémy. V rámci důchodového pojištění se poskytují důchody starobní, invalidní, vdovské a vdovecké, sirotčí. Do roku 2009 se poskytovaly invalidní důchody plné a částečné, s účinností od 1. 1. 2010 se změnil plný invalidní důchod v důchod pro invaliditu třetího stupně a částečné se rozdělily na důchody pro invaliditu prvního a druhého stupně (v závislosti na procentním poklesu pracovní schopnosti pojištěnce z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu). V letech od roku 2010 je uplatněn (na rozdíl od předchozích let) jiný pohled na počet příjemců a průměrnou měsíční výši starobních důchodů (plných) a starobních důchodů poměrných (po dosažení určené kratší doby pojištění). Nově vycházíme z metodiky MPSV, v níž jsou poměrné důchody přiznané podle § 29 odst. 2) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, důsledně zařazovány mezi poměrné starobní důchody. V dosud uplatňovaném pohledu byly součástí starobních (plných) důchodů. Od roku 2010 se dále invalidní důchod vyplácený ke dni dovršení věku 65 let mění na starobní důchod. Průměrné starobní a invalidní důchody jsou uváděny vždy sólo, tj. bez kombinace s vdovským či vdoveckým důchodem.

Dávkový systém **nemocenského pojištění** tvoří následujících šest druhů dávek: nemocenské, ošetrovné (do roku 2008 podpora při ošetřování člena rodiny), peněžitá pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a nově v průběhu roku 2018 zavedené dávky otcovská poporodní péče (otcovská) a dlouhodobé ošetrovné. Dávky nemocenského pojištění se poskytují za kalendářní dny po stanovenou dobu. U osob samostatně vydělečně činných je nemocenské pojištění dobrovolné. Z tohoto pojištění jim náleží čtyři dávky – nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, otcovská a dlouhodobé ošetrovné. V tabulkách vztahujících se k nemocenskému a důchodovému pojištění nejsou zahrnuty údaje týkající se ozbrojených složek Ministerstva obrany, Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti.

Systém státní sociální podpory zabezpečuje adresnou pomoc především rodinám s nezaopatřenými dětmi ve stanovených sociálních situacích, na jejichž řešení rodina vlastními silami a prostředky nestačí. Některé **dávky státní sociální podpory** se poskytují v závislosti na výši příjmu žadatele a společně posuzovaných osob (přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné), u ostatních dávek (rodičovský příspěvek, pohřebné) není nárok vyšší příjmu limitován. **Dávky péčovské péče** jsou od počátku roku 2013 samostatně právně upraveny a mezi dávky státní sociální podpory se již nezahrnují. Přispívají na potřeby spojené s péčí o dítě, o které se rodiče nemohou nebo nechťejí starat, a které je svěřené do péčovské péče; od roku 2013 zahrnují nově zavedený příspěvek při ukončení péčovské péče.

Data o **držitelích průkazů osob se zdravotním postižením** nejsou plně srovnatelná s dříve publikovanými údaji (naposledy dostupnými za rok 2011). Nárok na průkaz osoby se zdravotním postižením má osoba starší 1 roku s tělesným, smyslovým nebo duševním postižením charakteru dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, který podstatně omezuje její schopnost pohyblivosti nebo orientace, včetně jiných fyzických osob s poruchou autistického spektra. Od počátku roku 2014 je možné průkaz osoby se zdravotním postižením získat pouze na základě samostatného řízení a posouzení zdravotního stavu posudkovým lékařem okresní správy sociálního zabezpečení. Podle míry funkčního postižení pohyblivosti a orientace se určuje druh označení průkazu symbolem "TP" (osoba se středně těžkým postižením), "ZTP" (osoba s těžkým postižením) nebo "ZTP/P" (osoba se zvlášť těžkým funkčním postižením nebo úplným postižením pohyblivosti nebo orientace s potřebou průvodce). Do systému **dávek pro osoby se zdravotním postižením** se dále řadí příspěvek na mobilitu a příspěvek na zvláštní pomůcku.

Dávky pomoci v hmotné nouzi slouží k pomoci fyzickým osobám s nedostatečnými příjmy při zajištění základních životních podmínek. Jejich smyslem je motivovat k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojování základních životních potřeb a zabránit sociálnímu vyloučení. Do systému pomoci v hmotné nouzi patří příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc. **Příspěvek na péči** je určen osobám starším 1 roku, které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebují pomoc jiné fyzické osoby při zvládání základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti podle zákona. Osoba může z příspěvku na základě vlastní svobodné volby hradit profesionální sociální službu nebo její použití k pokrytí nezbytných nákladů při zajištění péče v rodině.

V souvislosti s přijetím zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, došlo od roku 2007 ke změně členění druhů **poskytovaných sociálních služeb** a byl vytvořen registr poskytovatelů sociálních služeb.

Do roku 2007 bylo zjišťování prováděno za jednotlivá zařízení sociálních služeb s tím, že zařízení předávalo podrobné údaje pouze za převládající typ poskytované služby a za ostatní sociální služby pouze doplňkové informace. Od roku 2008 je aplikován **odlišný metodický přístup**, který spočívá ve sledování údajů za každou registrovanou sociální službu na samostatném výkazu. Tento přístup umožnil získat detailnější a přesnější údaje o poskytovaných registrovaných sociálních službách. Z tohoto důvodu nejsou některé údaje z let 2007 až 2009 srovnatelné s údaji z let předchozích, přičemž rok 2007 není srovnatelný ani s roky následujícími. Údaje o kapacitách zařízení sociálních služeb vycházejí ze skutečného rozmístění poskytovaných služeb. Údaje o zařízeních sociálních služeb v tabulce za kraj a jeho okresy (tab. 22-7.) nemusí (z důvodu odlišného termínu generování zdrojových podkladů) odpovídat jinde uvedeným krajským údajům (tab. 22-1., tab. 22-101.).

23. KULTURA, SPORT

Data jsou v oblasti **kultury** přebírána z externích zdrojů – od Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu (NIPOS), jehož zřizovatelem je Ministerstvo kultury, údaje o počtu a struktuře kin od Unie filmových distributorů.

Veřejnými knihovnami jsou Národní knihovna České republiky a Moravská zemská knihovna v Brně, které jsou v přímém řízení Ministerstva kultury, krajské vědecké knihovny zřizované kraji a dále knihovny zřizované obcemi a městy. Pobočka je lokálně vyčleněná část knihovny, která je její organizační částí a pracuje pod jejím přímým vedením. **Výpůjčky** znamenají výpůjčky všech knihovních jednotek prezenčně i mimo knihovnu. **Knihovní jednotka** je každý samostatný svazek dokumentu, tj. každý výtisk nebo část vícesvazkového díla, vázaný nebo do desek uložený komplet celého ročníku nebo několika čísel periodik, každá samostatná mapa, grafický list, nosič speciálních druhů dokumentů (magnetofonová kazeta, CD-ROM aj.), který je evidován jako samostatná věc v přírůstkovém seznamu.

Do **muzeí, památníků a galerií** jsou zařazena všechna zařízení, jež byla **v provozu**, a to bez ohledu na jejich zřizovatele. Za **pobočku** se považují detašované části, které jsou mimo sídlo muzea nebo galerie, a tvoří s vykazujícím subjektem organizační složku. **Památníkem** se rozumí místnost či objekt, ve kterém je instalována expozice nebo výstava. V případě **galerií** jsou statisticky šetřeny ty, které vlastní sbírkové předměty, tzv. muzea výtvarných umění, nikoliv galerie prodejní. Nejvýznamnější formou činnosti muzeí je jejich výstavní činnost, a to prostřednictvím krátkodobých, příležitostných **výstav** nebo dlouhodobých (stálých) **expozic**.

Mezi **památkové objekty s kulturním využitím** patří hrady, zámky, kostely, kláštery, zříceniny, mlýny, věže a další památky, které jsou zpřístupněné návštěvníkům za vstupné a nespádají pod správu muzea nebo galerie. Uváděné údaje se týkají všech zařízení bez ohledu na jejich zřizovatele.

Kino je kulturní zařízení, jehož hlavní činností jsou filmová představení. Do počtů kin nejsou zahrnuta kina putovní. Multikinem nazýváme kino, jež provozuje tři a více kinosálů.

Publikované údaje z oblasti **sportu** jsou převzaty z evidence členské základny České unie sportu (ČUS) k 31. 12. daného roku. Sběr dat probíhal dle pokynů předsedy ČUS ve všech subjektech sdružených v ČUS.

24. KRIMINALITA, NEHODY

Údaje o kriminalitě a dopravních nehodách byly převzaty z podkladů Policejního prezidia.

Data o registrovaných a objasněných **trestných činech** (přečinech, zločinech a trestných činech) zahrnují také trestné činy na železnici a trestné činy evidované službou cizinecké policie. Objasněné trestné činy zahrnují trestné činy spáchané a vyřešené ve vykazovaném roce.

Obecná kriminalita zahrnuje násilné trestné činy, mravnostní trestné činy, majetkové trestné činy, podvody a zpronevěry, ostatní majetkové a ostatní kriminální trestné činy. Hospodářská kriminalita zahrnuje především trestné činy v obchodních a finančních vztazích.

Dopravní nehody zahrnují všechny nehody nahlášené Policii České republiky, přičemž od roku 2009 došlo ke změně pravidel pro jejich hlášení. Počet usmrcených, zraněných těžce a lehce odpovídá stavu do 24 hodin po nehodě. Věcná škoda zahrnuje škodu na vozidlech, jejich nákladu nebo na zařízení komunikace.

Bodově hodnocení řidiči jsou řidiči, kteří se dopustili přestupku (trestného činu) započítávaného do jejich bodového hodnocení. Takový řidič má tedy na svém kontě alespoň jeden bod.

Údaje o **požárech a zásazích jednotek požární ochrany** byly převzaty z podkladů Hasičského záchranného sboru ČR. **Požár** představuje každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení či zranění osob nebo zvířat nebo ke škodám na materiálních hodnotách. Za požár se považuje i nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata nebo materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy.

Živelní pohroma je mimořádná událost, k níž došlo následkem škodlivě působících sil a jevů vyvolaných plošně či lokálně přírodními vlivy, které ohrožují životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí jako například povodně, záplavy, deště, vliv sněhu a námrazy, větrné smrště, sesuvy půdy a zemětřesení.

Živelní pohromy se evidují pomocí příznaku vždy ve spojení s druhem likvidované události. Do této kategorie se zařičují zejména události, které jsou spojeny s vyhlášením stavu nebezpečí, stupně povodňové aktivity apod.

Technické havárie jsou zásahy u mimořádných událostí vedoucí k odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů. Tyto zásahy zahrnují:

- o technické havárie – odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů velkého rozsahu či značných následků na zdraví osob, zvířat či na majetku (např. hrozící destrukce objektu)
- o technickou pomoc – odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů mimo technologický provoz závodů (mimo dopravních nehod); jedná se o pomoc technikou JPO bez návaznosti na jakýkoliv technologický provoz resp. výrobu (např. vyproštění osob či předmětů, nouzové otevření, otevírání uzamčených prostorů, záchrana osob a zvířat; čerpání, uzavírání a navážení vody, provizorní nebo jiné opravy apod.)
- o technologickou pomoc – odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů zejména v technologii či provozu. Jedná se o pomoc technikou JPO (např. nouzová dodávka vzduchu, vody, elektřiny; požární asistence, následné dohašování ohnisek požáru lesa apod.)
- o ostatní pomoc – nelze klasifikovat předchozími druhy technické havárie; jedná se např. o snášení, odvoz nebo převoz pacienta či lékaře, pátrání po pohřešovaných osobách, monitoring vodních toků, používání normých stěn, kontrolu průjezdnosti komunikací apod., pomoci na vyžádání jiného subjektu (přímo i nepřímo poskytnutá pomoc)

Usmrcené osoby celkem jsou všechny usmrcené osoby nalezené na místě požáru. Údaj zahrnuje i osoby, jejichž smrt prokazatelně nastala v přímé souvislosti s požárem např. v důsledku infarktu, vraždy apod.

Usmrcené osoby v přímé souvislosti jsou jak osoby, které zemřely v důsledku popálenin, intoxikací zplodinami hoření apod., tak osoby, u kterých nebylo možné zjistit, zda prokazatelně zemřely v přímé souvislosti s požárem.

25. VOLBY

Ve dnech 2. a 3. října 2020 se na základě rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 9. dubna 2020 (č. 169/2020 Sb.) konaly **volby do zastupitelstev krajů**. Provedení voleb se řídilo zákonem č. 130/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Proběhly ve všech krajích České republiky kromě hlavního města Prahy, kde jsou zastupitelé voleni podle zákona o volbách do zastupitelstev obcí. Počet mandátů v zastupitelstvu kraje byl pro tyto volby stanoven na základě počtu obyvatel kraje k 1. lednu 2020.

Spolu s volbami do krajských zastupitelstev se podle stejného rozhodnutí prezidenta České republiky a ve stejných dnech konalo i 1. kolo **voleb do Senátu Parlamentu ČR**. Provedení voleb se řídilo zákonem č. 247/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Podle téhož zákona se konalo o týden později ve dnech 9. a 10. října 2020 i druhé kolo voleb tam, kde senátor nebyl zvolen v kole prvním. Volby proběhly ve všech 27 volebních obvodech, kde volební období právě skončilo.

Úplné výsledky hlasování ve volbách do zastupitelstev krajů a do Senátu Parlamentu České republiky jsou dostupné na internetové adrese www.volby.cz a v publikacích vydávaných podle Katalogu produktů ČSÚ.

Zapsaní voliči představují počet osob zapsaných v seznamech voličů (osob, splňujících zákonné podmínky pro výkon aktivního volebního práva). **Vydané úřední obálky** se rovnají počtu voličů, kteří přišli volit a kterým byla ve volební místnosti vydána obálka pro hlasování. **Odevzdané úřední obálky** představují počet úředních obálek, které hlasující voliči vhodili do volební schránky. **Volební účast** je počítána jako podíl počtu hlasujících voličů (osob, jimž byla ve volební místnosti vydána úřední obálka) a zapsaných voličů (osob uvedených v seznamech voličů). **Počet kandidátů** je počet volitelných kandidátů (bez odvolaných, odstoupivších, případně zbavených práva být volen). Příliš dlouhé názvy volebních stran mohou být v tabulkách zkráceny. Údaje o procentech platných hlasů jsou uváděny na dvě desetinná místa bez zaokrouhlení.

26. SPRÁVNÍ OBVODY, OBCE

Seznam **obcí s rozšířenou působností** a **obcí s pověřeným obecním úřadem** byl stanoven zákonem č. 314/2002 Sb. ze dne 13. června 2002, o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2003. V návaznosti na tento zákon pak Ministerstvo vnitra vyhláškou č. 388/2002 Sb. stanovilo správní obvody těchto obcí. Příslušnost obcí do správních obvodů byla upravena k 1. 1. 2005 vyhláškou č. 388/2004 Sb. ze dne 24. 6. 2004, kterou se mění vyhláška č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Město je obec, které byl na základě zákona o obcích udělen statut města. V tabulkách 26-10. a 26-11. je uveden abecedně seřazený přehled měst v rámci kraje. Tabulka 26-12. obsahuje vybrané údaje o krajských městech České republiky, která jsou v tabulce seřazena podle počtu obyvatel.

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí. V tabulce 26-13. jsou vybrané údaje o jednotlivých obcích (podle územní struktury platné k 31. 12. 2019) seskupeny do správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Číslo v závorce za názvem správního obvodu je oficiálním číselným kódem podle číselníku vydaného Českým statistickým úřadem.

Vybavení obcí bylo zjišťováno územní metodou (včetně detašovaných pracovišť), bez ohledu na sídlo provozovatele. Obec je považována za vybavenou příslušným zařízením, jestliže je takto vybavena alespoň jedna její část. Do počtu ekonomických subjektů byly zařazeny subjekty, které mají na příslušném území své sídlo (nikoliv pouze provozovnu).

27. ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ

Na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb. ze dne 3. prosince 1997, o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, byla Česká republika 1. ledna 2000 rozdělena na 14 krajů. Podle tohoto zákona a usnesení vlády České republiky č. 707/1998 zavedl Český statistický úřad podle § 19 odst. 1 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě a po dohodě se Statistickým úřadem Evropských společenství (Eurostatem) „**Klasifikaci územních statistických jednotek CZ-NUTS**“.

Klasifikace NUTS (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) je základním systematickým nástrojem pro potřeby statistické, analytické a pro potřeby poskytování statistických informací Evropské unii. Využívá se ke statistickému monitorování a k analýzám sociální a ekonomické situace v regionech a pro potřeby přípravy, realizace a hodnocení regionální politiky, na úrovni NUTS 2 je využívána zejména pro oblast čerpání prostředků ze Strukturálních fondů EU.

S účinností od 1. ledna 2008 je Klasifikace územních statistických jednotek CZ-NUTS aktualizována sdělením ČSÚ č. 201/2007 Sb. V současnosti klasifikace obsahuje čtyři úrovně NUTS, vymezení jednotlivých úrovní NUTS je charakterizováno počtem obyvatel a rozlohou. Na nižších úrovních jsou pak používány tzv. „lokální administrativní jednotky“ (LAU). Praha se v systému LAU dále nečlení. Systém LAU však není v EU legislativními nástroji zaveden.

NUTS 0	vyjadřuje stát Českou republiku
NUTS 1	vyjadřuje území České republiky
NUTS 2	vyjadřuje regiony soudržnosti , tj. celkem 8 sdružených krajů
NUTS 3	vyjadřuje kraje , tj. celkem 14 vyšších územních samosprávných celků
LAU	vyjadřuje obce , tj. celkem 6 258 obcí (k 1. lednu 2019)

Přehled regionů soudržnosti NUTS 2 a krajů NUTS 3:

Praha	- Hl. m. Praha
Střední Čechy	- Středočeský kraj
Jihozápad	- Jihočeský kraj a Plzeňský kraj
Severozápad	- Karlovarský kraj a Ústecký kraj
Severovýchod	- Liberecký kraj, Královéhradecký kraj a Pardubický kraj
Jihovýchod	- Kraj Vysočina a Jihomoravský kraj
Střední Morava	- Olomoucký kraj a Zlínský kraj
Moravskoslezsko	- Moravskoslezský kraj